

KILIÁN GYÖRGY

pesti kiadó könyvtárusnál megjelentek és minden könyvkereskedésben kaphatók:

„Vázlatos magyar irálytan“

különös tekintettel a levélírára,
próza és költészeti példatár, valamint irályfeladványokkal.

Leány tanodai és magán használatra
írta **MIHALFI JÓZSEF**, tanár.
8-rét, 307 lap. Ára füzve 1 ft. 20 kr. ujp.

A kik a leánytanodák és névelők legfelsőbb osztályaiban a magyar irálytan előadásával és az irály gyakorlatok vezetésével vannak megbízva, azoknak alkalmuk lehetett tapasztalni azt, hogy a magyar tankönyvi irodalom még eddig hiányos van egy olyan tanfolyam, melyben az irálytani szabályok a leánynevelőkéhez mérten adatnának elő, melyben a próza és költészeti irály főbb nemei és fajtái röviden és világosan ismertetnők, s az elmélet mellett a magyar irodalomnak legkisebb irályi és költői oltalmintaszertől példák közöltenők, melyek a leánykák figyelmét különösen lekötni képesek s értelem fejlesztő és szívleplező olvasmányt, valamint érdekes szavalmányokat szolgáltatnak, s végre, melyben az irályozás, különösen pedig a levélírási begyakorlásra alkalmas feladványok készlete nyújtatnak. A kiadó e hiányon kívánt segíteni, midőn a fenn-ecimzett mű kiadására vállalkozott; legyen szabad remélnie, hogy a leánytanodák m. t. igazgatói és tanárai, valamint a leánynevelők vezetői és nevelői e művet kellőleg méltányolni fogják.

Irománypéldák az új polgári perrendtartáshoz, a perrendtartás szabályaival czimű műnek

a polgári törvénykezési rendtartás életbeléptetése az erre szükséges alkotmányi intézkedések, és a bírói ügyvitel tárgyában kiadott miniszteri rendelettel bővített második javított és bővített kiadás.

KASSAY ADOLF-tól.

Második bővített kiadás. 8-rét, 225 lap füzve. Ára 1 ft. 20 kr.

Ezen mű iránt tanúsított kitünő pártolási folytán annak első kiadása rövid idő alatt elfogyván, annak második kiadása is szükségessé vált.
E mű az új perrendtartásnak megfelelő irománypéldákat tartalmazza, a perrendtartás szabályait pedig könyvből átképezte végtelen rendszerbe foglalva adja elő, hogy így annak tanulmányozása s egyzersimind a gyakorlati életre alkalmazása könnyítve legyen.
Ezen mű magába foglalja minden a sommás és rendes eljárásához szükséges mintákat u. m. s. sommás szóbeli ügyben szerkesztendő írásbeli és jegyzőkönyvi kereset, idézési végzés, kézbesítési tárgyalási, jegyzőkönyvi s ítéletminták. Hasonlóan a rendes eljárásnál szükséges kéréslevelek, perbeszéd, idézési végzés, az okiratok, tanuallomások, bírói szemléltetési és eljárásnál szerkesztendő iratpéldák, — kölcsönös megegyezéssel a rendes eljárásnál jegyzőkönyvi tárgyalásra fordított jegyzőkönyvi, végrehajtási, árverési, ügy az ingatlanok vagy ingók és ingatlanoknak a telek, törvényszék által eszközölt árverési eljárásnál, a községi, vásári bíráskodásnál, felhívási perben, holtai nyilvántartás s az örökösödési eljárásnál szükséges irománypéldák.

Az új perrendtartás szerint a pertátrnoki kezébe is egészen megváltoztatván, az ülnökök csak kész ügyeket vesznek át, midán sok időnek megkímélése folytán az ügyek gyorsan adathatnak elő. Ezen pertátrnoki kezébe nálunk ismeretlen lévén, e mű a pertátrnokoknak a perfelvételről, hasznát, okiratok előmozdítására vonatkozó eljárásnak mintát is tartalmazza, szóval a pertátrnoki kezébe gyakorlatilag mintákkal adja elő.

CZIGÁNY ADOMÁK.

Közi VIG DEZSŐ.

Második, harmincz újabb adomákkal megbővített kiadás. 8-rét, füzve 45 kr. ujp.

Tartalom: Csak a generalis? — Minő a szolgálata, olyan a fizetés. — A szándék annyit mint a cselekedet. — Krisztus erős teste. — Irást is tud a cigány. — Szegény miatt is meghalna. — Az urát elhagyni akár cigány. — Az újsághordó. — Bizonyítványt kér a cigány, hogy ő már meghalt. — Ó katoná lesz. — Hogy veszi be az orvosát? — Miért hordják a szemüveget? — A fejér személy nem jó kifejezés. — A régiebb család. — Nem macskagráns ide Kassa. — A vak ló. — Kenderbe nem megy. — Csak szem hiányzik. — Merő vak. — A cigány meghal. — Mi végre van a cigány teremtvé? — A levélvivő. — Kopott nap. — A napzámos. — A ludnak telen csak egy lába van. — A seregély-fészek. — Vesztebbor. — Mi az a csapantys puska? — A fejér kenyér. — A cigányának dió nem kell. — Husvétit prédikáció. — Mikor hagyja el feleségét a cigány. — A bíró aajtja ingyen nem nylik. — A fogadás. — A cigány nélkül nem végeznek semmit. — Meghaltam! — A fészületet megcsókolni vonakodó. — A levélvivő. — A követ. — A nagyságos asszony miért kopott ki a komaságból? — Kik a derekabb gyerekek? — A rajkók kifogának a táblabíró. — Még majd azt mondják róla, hogy cigány. — A tizet is nagyobb szerencsétlenség. — Istennek hátránya. Agárdy. — Ürülopás. — A kevely cigány. — Viasztal. — Krumpli-viasztal. — Buzsácz. — Urgé rugta agyon. — A keresetelő-levél. — A bevény. — Hát a husa kis lesz? — A kőm. — Magyar meg mered-e tenni? — Az esőt is megelőző ló. — Hogyan kell a házasságnak élnie? — Dehog megfogott! — A lefogott sátorja. — Az okos ló. — A cigányának csirke nem kell. — Hogy rófe a vászonnak? — A botozást ki nem állja. — A dinnétőlvaj. — A bagarja. — Az ör. — Czigány a borbélynd. — A szolgabíró zárra be a kapuját. — De hamar az orrodra vetted? — Habakuk. — Egy kenyér. — A szabadlevél cigány. — Czigány a vallástantáson. — Boesásák csak szabadon! — A penitencia. — Kis pohár.

Legújabb magyar levelező vagyis tanácsadó

a társadalmi és a közélet minden körülményeiben és a kereskedői viszonyokban szükséges, hasznos és nélkülözhetetlen segédkönyv a helyesírás, levélírási, mindennemű iratok, okiratok, keresetek, szóval mindennemű peres és nem peres ügyekben eljárásnál, a magyar feletlő miniszterium által kiadott közigazgatási és törvénykezési rendeletek, 1865/8-ki országgyűlési törvények, s új polgári perrendtartás szabályaihoz alkalmazva:

fülbírtokosok, községi jegyzők, előjárók, kereskedők, iparosok, s általában mindenki számára

írta **KASSAY ADOLF**.

Nyolczadrét, 24 iv, 382 lap, füzve. Ára 1 forint.

A közéletben előforduló magán- és jogviszonyok által előidéztett körülményekben e mű mindennemű és rangnakak tökéletes útmutatást nyújtand.

Jelen művet a tisztviselők úgy mint fölbírtokosok, községi előjárók teendőik körébe vágó, és a magánosok is a családi viszonyokban, jogi, közigazgatási ügyekben használnak forgathatják.

Tartalmazza pedig a levelező-könyvet, mely magában foglalja a helyesírás s levélírási szabályait, a közélet minden viszonyában előforduló levélmintákat. A jogviszonyokra vonatkozó okiratok, szerződések, nyugták, bizonyítványok, a felelős magyar miniszterium rendeletei és az 1865/8-ki t. czikkék, az új polgári perrendtartás szabályaihoz alkalmazva, a bíróság előtt és bíróságon kívüli, a teleknyvi, urbéri, váltó, — a közigazgatási eljárásra, u. m. add, ipar, kereskedelmi ügyekre vonatkozó mintákat az említett rendeleteknek és országgyűlési törvényeknek szabályait.

Kiadó-tulajdonos **Heckenast Gusztáv**. — Nyomatott saját nyomdájában Pesten 1871 (egyetem-utca 4-dik szám alatt).

Legújabb és legteljesebb pesti magyar-német házi titoknok vagyis levelezőkönyv.

Hív tanácsadó

minden rendű és rangnak számára.

Mindennemű a közönséges életben előforduló

levelek szerkesztésében.

Magában foglaló:

átalános és külön szabályokat a levélírási módjáról, mindennemű ügybeli, barátságos és szerelmes leveleket, biléteket és kérelemleveleket, czimeket és levélfeliratokat, bevezetési s befejezési formulákat.

Hetedik, tetemesen bővített s javított kiadás. — 8-rét, 330 lap, füzve 1 ft. ujp.

A diszes társalkodó vagyis világba termett ember.

Hasznos kézikönyv mindennemű és rangnak számára.

Magában foglalja: az illem és udvariasság minden alkalmak- és viszonyokhoz mért szabályait; továbbá mindenféle társas-játékokat, mesterfogásokat, számfeladványokat, jóslatokat, énekeket, szavalmányokat, rejtett szokat, találos meséket, emlékvörseket, alkalmi üdvözlőket, szerelmes leveleket, házassági ajánlatokat, felkészítőket, virágnyelvet, vet, a színek jelentését stb.

Negyedik tetemesen bővített s javított kiadás. 12-rét, 438 lap. Színes nyomtatott borítékban köve 1 ft. 20 kr. ujp.

A nyugati nemzetek irodalma gazdag ily kézikönyvekben, jelölé annak, hogy, habár a társalgásra megtanítani szakmányaiként senkit sem lehet, mindazáltal tapasztalásból elvont szabályokkal, tapintatos útmutatással a tanulni szerető ifju embert tájékoztatni szükséges.

E kézikönyv ily útmutató akar lenni a mivel társalgásra általában, — különösképpen czéllal tüzvén ki azt is, hogy a magyar ifjúságot magyar szellemben képezze a nemesebb társalgásra, vagyis, hogy magyar társalgási kézikönyv legyen.
Nem mulasztotta el e tekintetben összegyűjteni mindazon társalgási játékokat, feladványokat, s kivált azon népies találos meséket is, melyek magyar társalkodókban divatozni szoktak. Ugy, hogy a könyv e nemben az előbbi kiadásokhoz képest sok újat s érdeket foglal magában.

Ifju embernek esend tanácsadól kínálkozik e könyvecske, s midőn a helyes társalgási modorban a középút körvonalozza: megóv a túlzástól, s elszókat az álmodorosságtól. Azért szabadon reménylenünk, hogy miként az előbbi kiadások gyors kelendőséggel örövendettek, úgy ezen új kiadás is kapós vendég lesz magyar ifjaink és leányaink előtt.

A valódi szakácsasság vagy: legújabb alapos és teljes

Pesti Szakácskönyv.

Oly gyűjtemény, mely 972 biztos és több évi tapasztalás által jónak bebizonyult szabályt foglal magában, melyek szerint minden jól rendezett háztartásnál megkívántató hus- és bójti ételeket, mint szinte a legjobb s legjeleseb csemegéket, süteményeket, koszosyákat, befőtt gyümölcsöt, fagyaltakat és likőreket stb. legalkalmasabban, legolcsóbban és legizetesebben készíthetni.

Saját tapasztalata és sokféle kísérletei után pontosan és érthetőleg leírva, kiadta egy a szakácsasságban különösen jártas magyar gazdasázonny.

Hetedik bővített és javított kiadás, 18 fémlezzettel. 8-rét, 391 lap. Kemény borítékba köve 1 ft. 70 kr. ujp.

Ha valamely könyv a hetedik kiadásban jelenik meg, akkor már teljesen felesleges annak további ajánlata, mert 19,000 példánynak az elkéltése mindennél jobban bizonyítja azt, hogy a könyv jó és hasznos lévén, nagy keletnek örvendett. A számos szakácskönyvek között az első hely mindenesetre a Pesti Szakácskönyvet illeti, nincs egy sem, a mely oly czélzserüen volna rendezve s oly olcsó árért oly sokat tartalmazna. A 972-féle szakácsai utasításon kívül még 6—24 személyre élelapon is tartalmaz a közönséges és bójti napokra. Mindazon nőknak, a kik jól háztartás s olcsón akarnak főzni, s mindazoknak, a kik magukat a hasznos szakácsművésztársaság, ezenal sárgalólag ajánljuk a „Pesti Szakácskönyv“-et; kapható Magyarországon és Erdély minden könyvkereskedésében. A kiállítás díszes, a nyomása nagy és világos.

A mezeigazda barátjai.

Dr. GLOGER nyomán a 7-dik német kiadás után

közi **HANTÓ LAJOS**.

Nyolczadrét, füzve 20 krajczár ujp.

Ezen kis munkának általánosan elismert becsét eléggé bizonyítja az, hogy már eddig (1858 óta) hét német kiadás jelent meg belőle, közte több 24,000 példánynál, — egy cseh, két lengyel, egy orosz, egy svéd, egy dán, egy norvég, egy hollandi, egy francia, a szándékolt spanyol és olasz kiadásra nézve nem nyerhettem felvilágosítást. Egyedül óhajom e minél az, hogy a benn nyilatkozó szellem nálunk is minél nagyobb körben találjon érdeklőtségre s nyerjen érvényt a gyakorlati életben.

3⁰/₁₀-tes kamat-tábla

más kamattáblái alkalmazással is, napokra, tized-számítási rendszer szerint;

kidolgozta **Keresztes Ferencz**,

a hazai első pesti takarékpénztár-liquidatora által.

4-rét, füzve 50 kr.

KISEBB IMAKÖNYV

evangy. keresztyének számára.

Készítette dr. **SZÉKÁCS JÓZSEF**,

pesti evangy. lelkes, bányakerületi superintendens.

Egy czimképpel. Kis 8-rét. Vásonba köve 80 kr., vásonba köve aranyvágással 1 ft. 20 kr., bőrbé köve aranyvágással 1 ft. 50 kr., francia bőrbé köve káposccsal 2 ft. 50 kr. ujp.

Imádságok és buzgólkodások.

Evangy. prot. keresztyének számára.

Készítette **SZÉKÁCS JÓZSEF**.

Harmadik kiadás. Egy acélmetszettel (423, kis 8-rét.) Irópapíron, füzve 1 ft. 80 kr. — Vásonba köve 2 ft. 30 kr. — Bőrbé köve aranyvágással 3 ft. — Chagrinbőrbe díszkötésben 5 ft. 968 (3—3)

2-ik szám.

Tizennyolczadik évfolyam.

Előfizetési feltételek: a Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok együtt: Egész évre 10 frt. — Fél évre 5 frt.

Csupan Vasárnapi Ujság: Egész évre 6 ft. Fél évre 3 ft. — Csupan Politikai Ujdonságok: Egész évre 5 ft. — Fél évre 2 ft. 50 kr.

Hirdetési díjak, a Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságokak illetőleg: Egy négyszer hasábotott petit sor, vagy annak helye, egyszeri ígátásnál 10 krajczárba; háromszori vagy többszori ígátásnál csak 7 krajczárba számítatik. — Kiadó-hivatalnak számára hirdetményeket előfogad Bécsben: Oppollik Alajos, Wollzeile Nr. 22. és Haasenstein és Vogler, Wollzeile Nr. 9. — Bélyeg-díj, külön minden ígátás után 30 krajczár.

Zichy Antal.

A közélet s irodalom egy régi derék munkását mutatjuk be ma olvasóinknak, midőn Zichy Antal, a magyar akadémia és Kiszaludy-társaság tagjának az 1848-, 1861- és 1865-diki országgyűléseken volt képviselőnek s jelenleg a Budapest-fővárosi tankerület felügyelőjének arczképét közöljük.

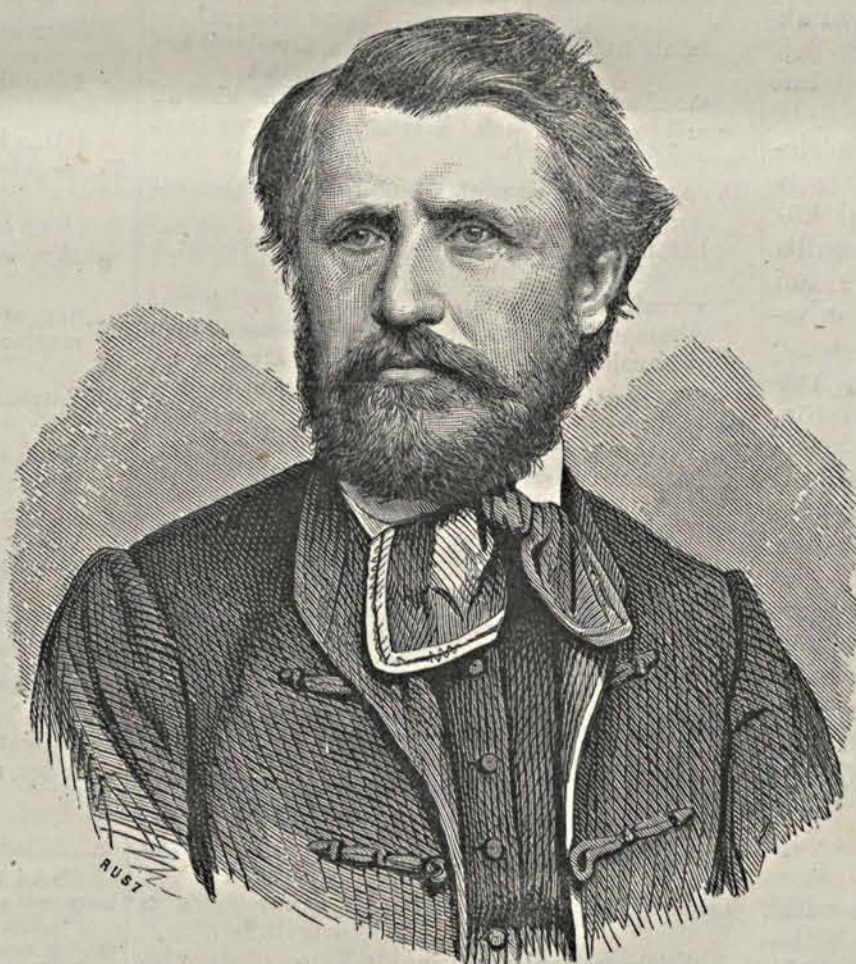
Zichy Antal született 1823-ban Somogy-megyében, ősi birtokán Zala helységben. Atyját korán elvesztette. Édes anyja, Éperjessy Juliánna, egy magas lelki s ritka műveltségű nő, vezérelte az ő és öccse Mihály neveltetését. Ez utóbbi, távol hazájától, hírneves festő lett, s a sors szeszélye által a czárok udvarába vetődén, ott is fenn tudja tartani a magyar név becsületét.

Antal ellenben a közjogi pályára készülén, kora ifjúságától kezdve hazájának szolgált. Tanulmányai, melyeket kora érettséggel, ugyszólván maga válogatott és irányzott, a történeti és jogi tér felé irányultak; de a szép érzése is korán fejlődött ki a benyomások iránt fogékony kedélyben. Már a negyvenes évek kezdetén megjelent neve, zsebkönyvek s szépirodalmi lapokban, néhány csinos költemény alatt; a nélkül, hogy határozottan az írói pályára szánta volna magát, inkább csak izlés- és irálygyakorlatul.

Az 1848-ki országgyűlés után Mosonmegyében aljegyző s majd tisztí ügyész lett s a megyei vitatkozások előlél küzdeletén próbálgatta szónoki szárnyait. A 1848-diki képvisleti első országgyűlésre innen választott képviselővé is az alig 25 éves ifju, a mi jele, hogy már ekkor kiváló szerepet játszott megyéjében s alkalmasnak tartaték nagyobb szerepre is a közéletben. Az 1848-ki örekre emlékeztet országgyűlés tárgyalásaiban, minden változaton, élénk részt vett.

A forradalom szerencsétlen fordulata őt

is hosszú tétlenségre kárhoztatta. Haynau ismeretes államcsinye folytán, a képviselők tömeges megkegyelmeztetése alkalmával a hadi törvényszék elől megmenekülén, Somogy-megyébe pusztai magányába vonult s idejét csendes tanulmányok és gazdaságának rendezése között osztotta meg. A nemzeti élet e gyászos korszakába esnek magánélete szerencsétlenségei is. Első nejét a halál rabolta el tőle. Nehány évi bús özvegység után újra megházasodván, második nejét és kis magzatát is kora sirba kelle kisérnie.

ZICHY ANTAL.

Vigaszt a munkásságban s különösen könyveiben keresett. Történeti s politikai tanulmányai különös előszeretettel fordult Anglia felé s az alkotmányosság és nemzeti belerő e klasszikus hazájának történetéből s intézményeiből tanúságokat vonni

saját hazája javára, tekinté a legjobbnak, mivel a remélhetőleg nemsokára ismét megnyilandott közlethez maga részéről előkészülhet. S mert tényleges tanúságai mellett, élénk érzékel fogta föl a történet bölcselmi és költői oldalát is, tanulmányai nemcsak a hasznos, hanem a szép terén is gyümölcsözők voltak, mint későbbi irodalmi munkássága megmutatta.

Az 1860-diki politikai fordulat őt is a közélet terére szólította ismét. Új pályáját Zichy Antal, mint Somogy-megye főjegyzője kezdé meg 1860. végével, s nemsokára mint a tabi választókerületnek egyhangulag megválasztott képviselője folytatta, az 1861-ki országgyűlésen. Zichy a felirati párthoz tartozott, s országgyűlési beszédein kívül politikai czikkjei s egyéb irodalmi munkálkodása által (melyről alább szólnék) is magára vonta a közfigyelmet.

Az országgyűlés eloszlatott. S négy évi színet lön ismét az alkotmányos életben. Nem a tétlenség, az előkészületek ideje. Az eszmék érlelődek s határozottabb programmok keletkeztek. Ez mulhatatlan pártalakulásokra is vezetett, s Zichy, az újabb 1865-ki országgyűlésre, előbbi kerületéből ugyan, de már csak (bár igen nevezetes) szó- többséggel választott meg, — ugyanott, hol a legutóbbi választáskor, a jelen országgyűlésre, a felülkerekedett ellenzék elől már hátrálni is kénytelenítettet.

Az 1865-ki országgyűlés, a harmadik melyet kiszolgált, volt életének legtevékenyebb korszaka. Ez országgyűlésen számtalanszor volt központi előadó, többi közt a nagyfontosságú közoktatási törvényről is, melyet különös előszeretettel tanulmányozott, s melyen tolla nem egy javító nyomot hagyott. Legnagyobb hatást tett egy a megyék rendezésével kapcsolatban álló esetleges kérdésben rögtönzött előadói zá-

beszéde, mely parlamenti szónoki tehetséget egész teljében tüntette ki. E szónoki tehetség nem az imponáló hangban, nem a szikrázó élektében s metsző gunyorban, nem a tetszetős frázisok virágaiban, hanem az eszmék tömörségében, a felfogás alaposságában s a formai kerekdedségben áll. Nem ragyogó, nem elragadó, hanem megnyerő s meggyőző szónok. — Az első delegációban ő volt, — s bizonyára az első magyar ember — a ki valaha egy tengerészeti budgetet áttanulmányozott s arról (egy önálló füzetet képezhető) tüzetes jelentést írt. — Az új házszabályok megalkotásában is neki jutott a legtevékenyebb szerep s a legtöbb munka.

A közkutatási törvény életbeléptetésénél, melynek országgyűlési előadója volt, ismét tevékeny szerep jutott neki, a végrehajtásban is. A testvér fővárosok, népességnél s még inkább fontosságuknál fogva, külön tanterületet képezvén a törvény szerint, Zichy Antal a budapesti tankerület kir. tanfelügyelőjévé nevezetett ki, s egész odaadással fogott a fővárosi tanügyi rendezéshez. Alig volt ezután valamennyire készen, — midőn a nemzeti színháznál beállított személyi változások folytán, előbb harmadmagával, nemsokára azonban egymaga állítottatott e fontos nemzeti intézet élére, ideiglenes igazgatónál. Nehány havi buzgó és szakértő működés után, midőn végleges kinevezetése már csak napok kérdésének látszott, váratlanul egyszerre visszalépett. Egész lelkesedéssel s buzgalommal fordult ismét (különben is abba nem hagyott) tanfelügyelői teendői felé, hol éppen a már előbb tervezett egyetemes tanügyi gyűlés és taneszköz-kilátlási rendezése s vezetése várt rá. S ezt is, mint elnök, oly tapintattal és sikerrel hajtott végre, mely az ország összes tanítóinak, sőt a tanügyi minden barátjának elismerését vívta ki számára.

Közpályája fölött azonban korán volna még itéletet mondani; munkája javában van még. Hátra van azonban fölemlíteniünk irodalmi működése fővonala. Két irányban működött: a publicistai és a szépirodalmi téren.

Nem említve ifjúkori dalköltői kísérleteit, s a politikai lapokban közlött vezér-, s egyéb cikkeit, publicistai dolgozatai közül, mint önállókat, azon röpiratait említjük, melyekkel ő is igyekezett előkészíteni az 1867-ben végrehajtott kiegyenlítést hazánk és Ausztria között: „A kérdéshez”, „Szabadalmi konzervatív politika”, „stb. Átlanosb elismerésben részesültek angol történelmi tanulmányai, melyek közül a kisebbeket: (Cromwell, Strafford) a „Budapesti Szemle”-ben adta ki, mintegy előfutárjaul ugyan e című drámai költeményeihez. Önállóan pedig: *Anglia történetét a forradalomig*; rövid vázlat csak, azóta már újonnan át is dolgozva s 2-ik kiadásban saját alá készítve, egyébiránt inkább csak bevezetésül szolgáló mű az utána következőnek. S ez, tulajdonképi főműve: *Az angol forradalom története*; első eddig e nagy érdekű tárgyról irodalmunkban, melynek különös érdeme van a magyar viszonyainkhoz vont érdekes és alapos párhuzamokban.

Ugyan e történelmi tanulmányok adták az anyagot s a kedvet is, költői munkálkodása legkiválóbb termékeire is. „Stuart Mária”, „Cromwell vagy a nagyság átka” és „Strafford” című drámai költeményei ezek, melyekben egy nálunk kevésbé művelt s alig méltányolt műnemet, a „történet-ből-eselmi drámát” képviseli, melyek besét, bár a költői íhletés s művészi bevégeztséggel sem hiányzik bennök, főleg mégis a korfessé a történelmi alakok jellemzése képezi.

Fejlett és nemes ízlést mutattak kisebb irodalmi s tárca-dolgozatai, melyet a „Koszorú”-ban stb. közölt. Általában, mint stílistát, csin, eszmédús s forma-érzék jellemzik.

Írói érdemeiért először a Kisfaludy-társaság választásában érte kitüntetés. Itt a szónoklatról tartott s külön füzetben is megjelent értekezéssel foglalt széklet; több ízben tartott felolvasást, tevékeny részt vett a társaság bírálati munkálkodásában, főleg mint Shakespeare-fordítványok alapos bírálója.

Az akadémia, legutóbbi (1870) nagy gyűlésén választotta meg levelező tagjává az I. (nyelv- és széptudományi) osztályban s székét csak e napokban foglalta el, Horatius összes szatiráinak fordításával s a hozzájuk írt bevezető értekezéssel.

Zichy Antal egyénisége kedves és megnyerő. Szelidség és szilárdság egyesülnek benne, s meggyőződéseit annyi eréllyel mint szerénységgel mondja ki. Munkássága rendkívüli s a tért, melyre hivatik, folyvást nekedő szeretettel s tevékenységgel szereti és szokta megművelni. Egész lélekkel csüng rajta s mintegy szívkerésként csinál a tárgyból, melylyel foglalkozik. Innen az eredmények, melyeket fölmutatni birt mind, — a köztisztlet és rokonszenv, mely közpályája mindenik terén kísérte.

— á —

A tolakodó.

Horatius szatirája.

(I. k. 9. sz.)

- Mentem, tán a szent uton¹⁾, a mint tartja szokásom, holmi hiábavalón elmém elnyelődött egészen. Ime, elém áll egy, a nevérdől ismerem, és csak fogja kezem: „hogya vagy, mit művelsz, kedvesem, edes?”
5. „Jól, köszönöm,” s mondok minden jót szinte viszont én. Nem tágit. „Nos hát mit akarsz?” kérdem. „Te nem ismered?” szinte tudós vagyok. Ugy, hát annál többre becstellek, mondom s utjából, keresem, ha lehetne kitérni, majd sebesen lépek, majd állok, majd az inasnak
10. sugdosok egyetmást, végig foly az onb' a verjeit hátamon. Oh Bólán, be irigylem kezdem a boldog vérmérsékleted, mialatt amaz összehadar már mindent, a várost s a falut dicseri. S midőn nem válaszolok: „Látom, szabadulni kívánsz te, ugyan már
15. rég veszem észre: de mit sem tesz: nem eresztelek én el; bárhova méssz, kísérlek,” mond. „Nincs arra de szükség hogy fíradj: beteget nézek meg, a kit te nem ismeresz, messze tul a Tiberen, a Caesar kertjei táján²⁾, ugy sincs más dolgom, nem röstelem: elme-gyek addig.”
20. A fületem leeresztem, mint a szegény császi, a kit kellőn túl terhelnek meg. Majd újra reá kezd: jól ismerve magam, Viscus, Varius se lesz inkább a te barátod: mert többet mint én ki tud írni s kész verset hamarabb? tánczolni ki bírna kecsében
25. nálammál? s szavamat még Hermogenes is irigylí. Közbenszólan most vanidó: „Van-e edes anyád, vagy más rokonod, ki reád gondol?” Nincs senkim, a földbe raktam mind. Mily boldogok ők! én hátra vagyok még.

¹⁾ Via Sacra, Róma egyik főutcaja.

²⁾ Julius Caesar ültetvényei in Janiculo, melyeket a népnek ajándékozott, majdnem egy óra járásnyira voltak.

³⁾ Hermogenest mint híres énekest már ismerjük Sat. II. és III. Vers 6. Sat. X.

Végezd, mert látom már gyászos végzetem, a mint 30. megjósál nekem azt gyermeknek anyóka Sabella: „ezt nem erős mérgek, nem az ellen fogvere, oldal-

fájás sem, s kehe fogja kiirtani s kései köszvény: egy fecsegő lesz veszte, azért csakis a fecsegőket kell, ha okos, mire majd megnő, kikerülnie mindig.”

35. A Vestáékhoz jöttünk már⁴⁾, egy negyedén tul a napnak, véletlenül ép a bírái elébe kell vala mennie, vagy tüstént elveszti perét is. „Hogy ha szeretsz, légy mellettem” mond. Veszszekel én, ha értek az ily ügyhez, vagy bár ismerek a törvényt.

40. Meg sietek, tudod. „Ő kétkedve tűnődik: a pert vagy engem hagyjon-e el?” Bizony engem. „Nem teszem” ugymond, s csak megy elől. Bajos a győztessel küzdeni, látom, hát követem. Maecenással, folytítja, miként állsz?

Ritka jut el hozzá, oly jó an eszü, a szerencse 45. kedvezményeivel jobban nem is élt soha ember. Hogy ha bejuttatnál oda, én mindenbe segíténék. Akárhova is legyek én, ha te mind ki nem tűnöd, a többit. „De nem ugy van az ám, mint képzeld, e ház minden ilyes szentől oly tiszta, minő soha sem volt.”

50. Az már számba se jő: egynek hogy többje van-e vagy tán ha tudós: a helyét jól megleti mindegyik ottan.

„Mit mondasz? majdnem hihetetlen.” Mégis az ugy van! Jobban feltüzeled vágyam, bejutni e körbe. Jó, csak akarj: a minő a te érdemed annyi sikert is

55. vívz ki magadnak; lesz a ki szívesen enged, azért is van nehezítve előbb a belépés. Rajta leszek majd, mind megvesztegetem szolgálót; bár ma ki-zárnak, holnap azért ismét jövök; a helyet és az időt mind

jól kilesem, s elkísérem. Hiszen ingyen az élet 60. mitsem adott a szegény embernek. Míg foly ez, ime Fuscus Aristius jön, jó emberem, és ki amazt jól ismeri. A mint áll: honnan jössz? és hova tartasz?

kérdjük, megfelelőünk. Megrázza szorongatom egybe töltlen karjait, és intek, szememet meg az égre 65. forgatom, hogy szabadítsan meg. Gonoszul mosolyog, nem értve el a célzást; elfutja épmet a méreg. „Azt mondad, valamit titkon fogsz közleni vélem

négy szemközti.” Emlékszem rá, alkalmas időben megmondom: de ma szombat van: csak a kurta zsidókat

70. botránkoztatnók. „Nem adok rá semmit.” Igaz, de olyan erős én nem vagyok, én csak a nagy sokasággal tartok, azért máskorra, bocsáss meg. Hát ez énnekem oly feketén támadt fel? a szivtelen elme-gy, kékre hagyott. „De szerencse, az ellensége reánk tör.”

75. Hát te gonosz hol jársz? tanunak hi; én a füllemlék: viszi az, s lármázva ragadja magával, nagy zaj lesz körülünk. Csakis így mentett meg Apollo!

Zichy Antal.

¹⁾ Ad Vestas t. i. Vestae, t. i. templomához értek, mely balra volt a Capitolium és Palatium közt.

²⁾ Szöveg: „hodie tricesima, sabba”, a mi Döderlein szerint szombatot is és egyuttal azon hó 30-dik napját jelentheti. „Kurta” zsidóknak gunyekben nevezni a körülmetéltetést miatt. A rómaiak, a leigázott népek vallásos szertartásait tisztelték, sőt a mennyire lehetett, istenekkel együtt a maguk religiójába is beolvasztották: a zsidók túrmetlen igazhitűségével ez nehezebben ment. Vers 6. V. sat. 97 v. és IV. sat. ut. v.

³⁾ Subcultro linquit, mint egy késsel leömlendő áldozatot.

⁴⁾ A mi fecsegőneknek, ugy látszik, éppen kitűzött határidőre a bíró (praetor) előtt meg kellett volna jelennie, s ezt elmulasztván, ellenfeleének joga volt, H. tanúságra hivatkozva — őt erővel is elvitetni. Csakis így lehetett megmenekülni tőle!

Kirándulás Altenburg vidékére.

A szász tartományok legkisebbikében, Szász-Altenburg hercegségben él egy 50,000 lelket számláló szász törzs, — az ugy nevezett vendek, — mely bár a német civilizációba teljesen beolvadt, és nyelvét is rég elfeledé, s ma a német nyelvet beszéli, mindamellett ősi szokásaiból egy-két vonást megtartott, így viseletét, s a bir-tokközösséget, s ép e megtartott és saját-ságai miatt, ha nem is Németország neve-zetességei, de mindenestre annak különös-ségei közé tartozik. A kit sorsa Szászországba vezet, egy kellemes napot mulaszt el, ha fel nem keresi a jó altenburgi vendeket; mert valóban igen sok érdekes saját-sága van a földnek, melyet laknak, s mulatságos kiné-zésű a viselet, melyet az alsóbb nép hord, elannyira, hogy egy cseppet sem csodálko-zom, ha még a nehézkes s komoly szász kedély is humoros hangulatba jő az alten-burgi paraszt-asszonyok csoda-öltöztetésének láttára.

Lípesében tartózkodván, nem állhattam meg én sem, hogy néhány barátom kísé-re-tében ki ne ránduljak a Lípesétől 5 mfdre fekvő Altenburg vidékére. Rám nézve fokozá az altenburgi ut érdekességét még az a kö-rülmény is, hogy egy kis német állam fő-városát, s vidékétben Németország legsü-rűbben lakott földjét lesz alkalmam meg-ismerni.

Az ut Lípesétől Altenburgig gyönyörű, termékeny s sűrűn lakott vidéken vezet keresztül. A másfél óra, mely alatt a gőzko-csi e vidéket átfutja, arra nézve, ki egy vidék szépségét nem pusztán égbe meredező sziklák, lombos erdők regényes változatos-ságába helyezi, valóban kellemes benyomá-sokat hagy maga után. Apró, csaknem kizá-rólag emeletes házakból álló falvak marad-nak el a sebesen haladó gőzkocsi mentében; s egymás után tűnik fel s el egy magas műveltségi fokon álló vidék gyönyörű táj-képe. Akár merre forduljon a szem, min-denfelé az emberi szorgalom s haladás nyo-mait látja. Műkertészetek, mesterségesen öntözött rétek, itt-ott fűs ültetvények s gondosan művelt szántóföldek, majd fűs-től-gő gyárkérmények vonják magukra az utas figyelmét. Minden talpalatnyi föld művelés alatt; még a vasuti töltéseknek sem hagyunk nyugtot, hanem beültetik gyümölcsfákkal.

Tíz órakor Altenburgban voltunk, s min-denekelőtt megnéztük a várost. A hercegi palota, egy különálló sziklán épülve büsz-kén tekint alá a körülötte elterülő magán házakra. S talán ez az egyetlen jel, mely oda mutat, hogy fővárosban vagyunk. A város maga szorgalmas, iparos s kereskedő város, s ha mégis van rajta valami fővárosi színezet, azt leginkább a sok „udvari” titu-lussal ékeskedő kereskedői s iparos czégek adják meg. De hisz, hogy is lehetne többet várni egy 24 □ mfdre terjedő ország fő-városától? Általában a német apró, vagy mint csufolni szokás „tizenkettedrét” álla-mok fővárosai nem tarthatnak igényt egy nagy centralizált állam fővárosainak kül-pompájára, de együttvéve kétségekívül szá-szor több hatással voltak a német tudomá-nyosság s szépművészetek kifejlésztésére, mint az ugy nevezett világvárosok az illető országok műveltségének előmozdítására.

A sok apró német tartomány fejedelme nem játszhatott nemzetközi tekintetben nagy szerepet, nem seregletek körülöttük külországok követei, s nem nehezedett rájuk nagy országok gondja, de nem háruzt visz-sza rájuk fénye sem: az országászati fényt tehát legtöbbször a tudományok s művé-

szetek pártolásával pótolták. Ki ne hallott volna a weimari udvar költőiről, a drezdai s müncheni udvarok művészeiről? Meg-engedem, hogy Németországnak számtalan apró tartományokra való szakadása (volt idő, midőn 200-nál több német államocska volt!) politikai tekintetben ártott a német-ségnek, s ez volt fő oka, hogy kifelé eddigé nem nagy hatalmi súlyt fejthetett ki: de másrésről meg kétségekívül áll az, hogy ha Németország egy egységes állam lett volna, alig dicsekednék oly roppant műkínészekkel s tudományos gyűjtemények-kel, mint dicsekedhetik tényleg a sok apró német fejedeleme mű- s tudománypártolása folytán. Altenburg ugyan e tekintetben sze-gényebb, mint akármelyik másik szász fő-város, de azért a kis, alig 19 ezer lelket számláló Altenburgnak van oly udvari színháza, mely a mi Pestünkre is beillenék, van ezenkívül a hercegi palotában csinos fegyvertár s történelmi műemlékek gyű-jteménye, igen becses könyvtár; van ezen-kívül a városban muzeum, melynek kép-s szoborgyűjteménye természetesen eltörpül a drezdai világhírű gyűjtemények előtt; de ám mindegy, ha kisszerű is, mégis mily jó-tékonyan hat az a város s vidék lakossága izlésének kifejlésztésére.

A város megsejmlése után utunk fő-céljának, az altenburgi népélet, szokások s viselet közeli megtekintésére vágett egy kis sétára határoztuk el magunkat. A gyalog-parthiek Németországban igen szo-kások. Ünnepeken a falusiak a vá-ro-sba, s a városiak falukra mennek, egy-egy pohár söre. Így, bár már a várostól két óra járásnyira jártunk, mégis szakadatlanul találkoztunk altenburgiakkal, kik tán ha-sználó czélból, mint mi, a környékbeli falvakba siettek. Aztán mondanom sem kell, hogy a legszebb rendben tartott mű-utak állanak a sétálók rendelkezésére.

Egy magyar emberre nézve, ki meg-szokta a falvakat még a legkultiváltabb vidékeken is egymástól több óra járásnyira képzelní, kétségekívül szokatlan jelenség a vidék, melyet néhány vonásban megismer-tetni akarok. Minden ezer lépésre egy-egy falu, ugy hogy átlag 20 falu esik egy négy-szög mérföldre! Ha jól emlékezem, Debre-czen városának 12 □ mfd határa, s 46 ezer lakossága van; Altenburg összes kiterjedése nem több, mint két akkora Debreczenénél, s ime e kis tartomány 10 várost s 464 falut számlál. Mennyivel előnyösebb az alten-burgi parasztok helyzete a debreczeni civi-szenél! Míg a debreczeni ember órákig tartó utat kénytelen tenni, míg tanájára jut, az altenburgi földműves ugyszólván lakásáról áttekintheti földjét.

Közelről tekintve e kis falukat, minde-nekelőtt feltűnik a nagy takarékoság az udvartelkekben. Egy altenburgi falusi ház-nak nincs nagyobb udvara, mint a mi ele-gendő arra, hogy egy kocsi rajta megfordul-hasson. Persze oly vidéken vagyunk, hol 7844 lélek esik egy □ mérföldre (nálunk a legsűrűbben lakott megyékben is csak 3000—3500 fő esik átlagosan egy □ mfdre), s ily országban már nem hagyunk óriási szérüs kerteket s tágas udvarokat, hanem eke alá vesznek minden talpalatnyi földet. Hanem annál nagyobbak a házak, de itt is a mennyire lehet, kimélik az udvart, s eme-letet raknak házaikra.

Ánép, bár mint érintők, rendkívül sűrűn lakik, általában jó módu. Rónait rendkívül gond-dal s intelligenciával műveli, s csak ennek köszönhető, hogy terményeiből kivi-telre való is kerül. Birtokaikat legtöbbször osztatlan állapotban művelik; örökös min-dig a legkisebb fiu, ha azonban fiúk nem

volnának, mindig a legidősebb leány. Ez az oka, hogy a birtokok legtöbbször együtt maradnak, s több mint 400 parasztbirtok van, melynek kiterjedése 100 német hold (Morgen) s 200-on felül, mely 200 holdra terjed.

A nép intelligenciájának kifejlésztésére van a fővárosban egy igen jól szervezett mezőgazdasági szakiskola; s az egész kis országban 192 népiskola, melyekben a tanítói fizetések minimuma 300 tallér.

Van azonban e nép szokásaiban egy min-denestre kárhóztatandó kinövés: az arisz-tokratikus gőg, mely nemcsak a házassá-soknál, hanem a társas életi érintkezé-séknél is a legfeltűnőbben nyilatkozik. Egy „négyes fogatu” polgár a világért sem adná leányát egy „kettős fogatúhoz” s ez egy zséffer sorsúhoz; de sőt tovább mennek, s ez osztálykülönbséget fentartják összejöve-te-leiknél is. A négyes fogatu polgár nagyon megharagudnék, ha a sörházban (a német sört iszik!) egy két fogatu ülne melléje, vagy plane egy zséffer sorsu! Megvan min-degyik felekezetenek a maga külön asztala.

Viseletük igen saját-ságos. A férfiak vise-lete még ténhető a szemnek. Kerek fekete sapka, kurtá dolmány, fekete bőrnadrág s térdig érő s szorosan a lábra feszülő csizma. Általában az egész alak egy véghetetlenül meglegedett békés természetű nyárs pol-gár jellegét hordja magán. De sokkal komi-kusabb az asszonyok viselete. A főre szoro-san simul egy barnaszövetű keszkenő, mely hátulról egész kis vitorlává női ki magát, szélesen simulván a hátra, ugy hogy a nyakból semmit sem enged látni. Elölről a melleket kemény papírra huzott szövet, mint egy vértmű takarja, mely merészen emelkedik fel egész az állig, ugy hogy a főt mintegy tartani látszik. E szörnyen elbarri-kádozott feltesttel tökéletes ellentét ké-pez a közép s altestnek nagyon is liberális, szabadon hagyása. A középtestet térdig érő vastag szövetű trikó fedí, mely azonban oly szorosan feszül a testre, hogy annak minden alapdomait előtűnteti, előlöl szerencsénkre bő selyem kötény védi a testet, s a paradi-csomai viselet hiányait; hanem annál pusztá-ban nyulnak ki alul a lábak, s a főhehár harisnya természetesen ösztécséggel tűnteti fel az egész lábikra-apparatust.

Sokat gondolkoztam a fölött, de megfe-jteni nem bírák, honnét van az, hogy e nép nemzetiségét, nyelvét, és hazáját teljesen el-feledheté, de viseletét nem bírta elfeledni? Avagy tán a hiúság erősebb az emberben a nemzeti érzületnél? — Dobner Rudolf.

Képek a hazai népeletről.

Falusi udvar télen.

Gazda-ember udvara télen-nyáron megtartja élénkségét, a téltség és heverés soha sem nyom-hatja rá bélyegét. Nyáron hordanak, csépelnek, szórnak, szelelenek; mert parasztember, a kinek egy negyed vagy fél telke van, nem tarthat külön nagy szérüs kertet magának, hanem kis gazdasági udvarában, mely lakó udvara is egyszersmind, végzi minden teendőit. Ott van egy rakásos ló- és te-hén-istállója, sertés- és tyúk-ólya, kamrája s min-dene. Zsupfűdeli háza alacsonyra s keskenyre szabott ablakából (hogy a hideg tele torokból ne fújhasson be rajta) egyszerre átpillanthatja egész kis gazdaságát. Egyébiránt nem ablakból szokta ő nézni a gazdaságot. Maga fogja az eke szarvát, a kapa és a kasza nyelét; s ha gyűjtieni „cselédje-vel” megy, e szó alatt ne valami városias béres cselédet értesetk, hanem betűcsérel, mi a szó eredeti jelentésének nyomát mutatja, „cseléd” helyett „család”-ot. Paraszt-embernek családja a cselédje.

Ha vége a nyári és őszi munkának, azért az udvar még nem halt ki egészen. Oly vidéken, a hol nem nyomtatni, hanem csépelni szoktak, egész

télen csattog a cséphadaró s lassanként bánik el a kevés gabonészkával. A kukorica-morzsolás is téli munka, s ha kalákát nem tartanak neki, estéről-estére morzsolnak mindig annyit, a mennyi más napra elég legyen a hizóknak.

Az ám, a hizók! ezek az udvar ékességei télen által; majdnem oly mértékben, mint uri helytt a kisasszonyok a szalonnak; harag ne legyen az összehasonlításért, aligha nem találó. Igaz, hogy ezek nem zongoráznak a vendégeknek, csak rőfögnek zengzetesen; nem is lejtének deli bájjal, sőt úgy szép, minél nehezebb totyogással mennek a váluhoz; de már a mi a jó vacsorát illeti, nincs az a gazdasszony, sem jól szoktatott kisasszony, a ki jobb vacsorát adna, mint ők, — persze leölve, a disznótort.

Hanem most még csak hizóban vannak; s ők legalább nem is sejtik a titkát, miért tartják őket oly igen jól, szinte örül a lelkük, mikor a szakajtóban megrázzák nekik a kukoricát, hogy apró csőreje nagy kajla füleiket szintűg csiklandja, mint csak általuk érezhető mennyi zamata mozgékony finom orrcimpájukat, mely majdnem orrmányyná tökélyesül idővel. Pedig a szakajtóban rázogatott kukorica csak a konfekt, melyre majd ebéd után kerül a sor, ropogtatni — mint Zuboly

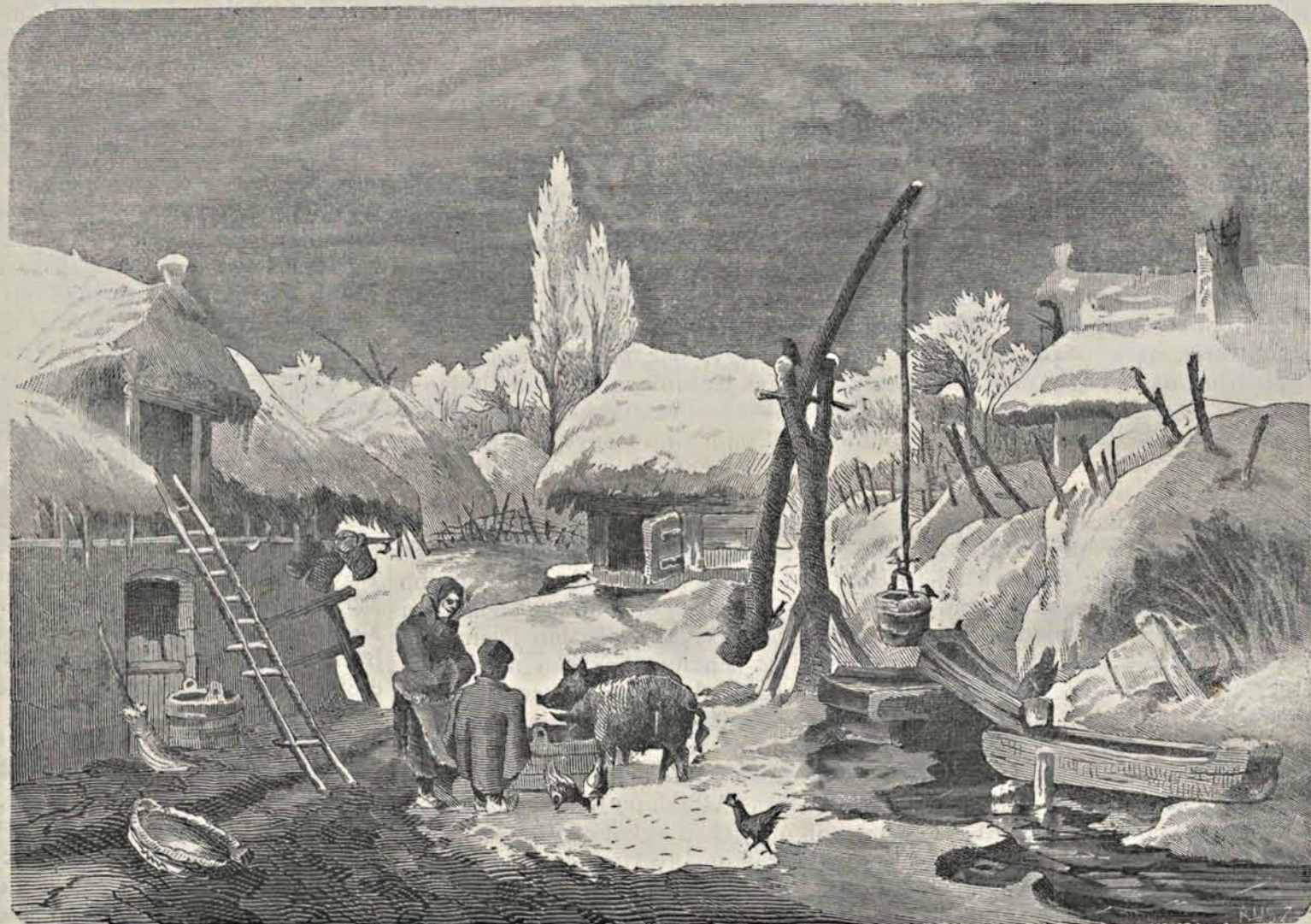
köztük a fagy, mint a golyó. Élelmi szerekben hiányt szenvednek, mert a szállítmányokat elfogdoszák a franc-türeörök, ruhájuk nincs eléggé hozzá szabva a hideghez, a merre bevonulnak, nem találunk semmit, mivel a hátráló francia csapatok minden felhasználót elvittek előlük; a nélkülözés, a hideg, a tulságos megerőltetés betegé tesz egész csapatokat, s marsirozás közt hullanak el az útfélen, mint a legyek. Egy szóval: leirhatlan a nyomor a porosz táborban némely levelező szerint.

Másokismét úgy írják a tábori életéről, mintha az nem is lenne egyéb, mint hogyan-völgyön lakadalom. A hová bemennek, ha nem fogadják is triumfussal a lakosok, azt csak azért teszik, mert félnek a francia katonáktól. Szívesen előadják mindenüket, a mijők van s fraternizálnak velök. Néhol a makacsokodás ritka esetében egy kis jól alkalmazott „erély” felnyitja a pince-ajtókat és magtárakat. A porosz katona, a mint valahová belép, rögtön kényelembé teszi magát s berendezik környezetét a maga gusztusa szerint, mintha ott akarna letelepedni. A legszebb szobákban laknak, a legpuhább ágyban fekszenek, a legjobb falatokat nyelik. Az „Ersburscht”, a borsóhurka, melyből már tíz milliót ettek meg, nem fogy ki soha,

lyet. Vas-, ország- és gyalogutak igen sok ponton keresztül kasul metszik egymást, úgy hogy a vidékkel ismeretlen ember nem tájékozhatja magát. Aztán az utak minéműsége is sokat tesz. A gyalogut például alkalmas lehet kisebb gyalogcsapatok szállítására, de már az ágyuk elrekednek rajta. A poroszok tehát úgy segítettek magukon, hogy a keresztpontokon utmutatókat állítottak fel, melyekre pontosan föl van írva: „Ut X felé gyalogcsapatok számára”, „Ut Y-ba a könnyű ütegeknek”, „Ut a Z. őrállomásra” stb. Ugy hogy a csapatoknak lehetetlen eltérni.

A cserépkályhák nagy szerepet játszanak a Páris körüli táborban. Minden kis csoport bir egygyel, a mellett fűtözik, azon főz. A Nogent körüli csapatok egy rejtett üreget fedeztek fel, melyben tömérdek élelmi szer volt. Közel ez állomáshoz foly el a Marne folyó. Ennek a partján egy elhagyott gyárat találtak a poroszok. Megnézték s úgy találták, hogy az térszatyár. Laskát, makarónt s egyéb térszatyánkat készítettek benne. A poroszok rögtön kiválogatták csapataikból a molnárokat és pékeket s neki állították a gyárnak. Pár nap múlva a gyár úgy dolgozott, mint béke-időben.

A német csapatok gyakran akadnak szándékosan eltemetett pénzékre, a mikben aztán ezreit

Falusi udvar télen. — (Greguss János eredeti rajza.)

uram (a kiserélt fejfel) kívá ta volt a zabot. Az első s valódi talétel az a finomra őrölt árpadaraból, meleg vízzel, vagy épen pompás aba-lével leöntve készült remek csáva, a váluha elejébe tállalva s nagy deliziával habzsolva. Egész gyönyörűség nézni, hogy esznek. Nemcsak a gazdasszony (vagy az eladó leány az, ki a sertések gondját viseli a háztartás munka fölöstása szerint?) hanem még a kis fiu is, apja kozsókját magára kapva — hosszú ujjaival olyan benne, mint egy kis gorilla — úgy elgyönyörködik benne. A hamis! ő már föl van világosítva a sertés-élet nagy rejtelmé felől, s tudja mi a vége! Azon ábrándozik s számíttat magában, hogy a jövő héten (ha így tart a fagy) egy hajnalban csak felköltik őt is a nagy eseményre, s majd e helyen nézi a szalmaláng csapkodását s lesi: a pörköldő fűből, farkból hogy csenhessen el egy darabkát?

— á. r.

A poroszok a Nogent-erőd alatt.

Az ember alig bír kiigazodni a sok egymással ellenkező tudósítás között, melyek a porosz táborok életmódjáról, helyzetéről, egészségi állapotáról szólnak.

Némely tudósítások szerint jobban pusztít

mert csak szükség esetén nyulnak hozzá, a szükség esete pedig ritkán áll be.

S a hol nincs falu, a hol nincs felszolgáló házigazda: ott is tud magán segíteni a porosz katona. Rosz vasuti kocsi, fagallyakból, károkból, deszkából palotát hány magának, bele állítja a tábori kályhát és sűt, főz kedve szerint. Otthon van mindenütt. Szóval farsangi menet az egész táborozás. Az a kis eső, az a kis fáradtság katonadolog, Franciaország Eldorado.

Melyik igaz már most a két jelentés közül? Mind a kettőtől hiteles emberek tesznek jelentéseket. Lehet, hogy egyik sem teljesen, lehet, hogy mind a kettő, a helyi körülmények szerint. Annyit magunk is hajlandók vagyunk elhinni, hogy jelenleg a Páris ostromzáró seregnek van a legjobb dolga, mert ott a főhadiszállás s azzal van folytonos közlekedésben a vasut, mely egész Németországból roppant dimenziókban szállítja a szükséges dolgokat szakadatlanul.

Képünk a Páris ostromló sereg egyik előrsi csapatát ábrázolja, mely a Párisot keletről fekvő Nogent-erőd közelében ültöt tanyát.

Sajátos, mily ovatosággal helyezkedtek el Páris körül a poroszok. Olvasóink tudják, hogy Páris és a cserniróz porosz sereg között nagy terület fekszik, melyen nem egy helység foglal he-

találják a pezsgős palackoknak. Sok tudósító azt írja, hogy némely csapatok már torkig vannak a champagneival, s örömet adnának tíz üveget egy korsó sörért. Ezen aztán segítnek a bajorok, Gambinus egyenes ivadékai. Lekopasztyják a komlóserteket, megerjesztik az árpát s roppant kondérokba olyan sörfábrikat hevenyésznek, hogy egész századokat kielégíthetnek az árpaléből.

Jelen képünk a villa-evrartbeli nagyszerű tébolyda épületéből van felvéve. Elöl a neuilly-i gyönyörű völgy terül el, a háttéri magaslaton Nogent erődjeen tüntet fel. Ez épületből a nogent-i őrszemeket távosóval tisztán ki lehet venni. Jobbra látszik a fontenay-i tábori sáncz, s még inkább jobbra Rosny falva és Rosny erőd egy része; előtte emelkedik az avroni magaslat, melyet a poroszok néhány napi bombázás után elfoglaltak. Az avroni szőlőhegyek felé vezet előrsi kedvező útja a poroszoknak, kik egész Rosny falujáig sompolyognak. A Nogent-erődtől balra Nogent falu tornya és házfedelei látszanak, s attól oldalt ott van egy szétrombolt vasuti híd a Marne folyón. E mögött hátul a magaslat, melylyel az a medence kezdődik, a hol Páris fekszik. A világ-város fölött ott lebeg az állandó légjáó.

A kép épen azt a jelenetet tünteti fel, midőn egy bomba a Nogent-erődből leüt a neuilly-i temető kö-

Török igazságszolgáltatás.

A törökök nagyon elhírhedtek gyors és leleményes igazságszolgáltatásuk miatt.

Míg nálunk még a legesekeleyebb ügy kifürkészése is hónapokat, sőt éveket vesz igénybe, s az azt tárgyzató iratok végtelen halmazra nevednek: addig a törökök az ezredik pert sem foglalják papírra, s bármily bonyodalmas ügy elintézésére sokszor alig szükséges egy órányi időköz. Hogy aztán az így elhamarkodott ítélet közt mennyi az igazságtalan, azt alig tudnók megmondani.

Midőn a mult év végén európai Törökország egy nagy részét beutaztam, sok furcsaságot tapasztaltam a törökök életében, de legmulatságosabbnak találtam komoly igazságszolgáltatásukat.

Mint a vasuti-társaság egyik tolmácsának, gyakori érintkezés volt a török kormányférfiakkal, kik megelőző nyájassággal viseltettek

sal együtt egész butorzatát és ékességét képezték. A szoba egyik szögletében ült a kaimmakam, a másikkal vele átellenben a molla. Midőn beléptünk, felkeltek ülőhelyükről, a mi kiváló tisztelet jele, s ülésél kínáltak meg; azonnal jött a kávész (kávés) és a csibukcsi (pipa-szolgáló), s kiki a maga adományát tartá előnkbe. Szabadkozunk, hogy hivatalos működésben zavarjuk, mert belépésünk alkalmával két öreg török ügyével voltak elfoglalva. Korántsem — szolt a kaimmakam, s mig mi a mollával társalogtunk, a kaimmakam tovább folytatta az ügy tárgyalását, a nélkül, hogy jelenlétünk által zavarba jött volna. Később a molla vette át a hivatalos teendőket, s a kaimmakam a velünk hozott Wernld-féle puská szerkezetét vizsgálta, s mit sem törődött a másikkal teendőivel; a molla bíraskodott, a kaimmakam meg cze ozgatott és csattantott a százszor lövő puskával (jűz kerre patlajn tiufonk), mint azt a törökök nevezik. A török hivatalokban egyáltalán olyan fesz-

Szétrombolt vasuti híd a Marne-on.

Nogent falu. Neuilly.

Nogent erőd. Porosz előőrsek a Nogent-erőd alatt Párisnál.

Fontenay-i tábori sáncz. Rosny falu.

Rosny erőd. Avroni szőlőhegyek.

A németek tele voltak vele, hogy a porosz király nem akarja lövetni Páris, a világ városát, mert vandal munkának tartja az ott századok óta felhalmozott műkincsek megsemmisítését. Mily humanitás! Mily nagylelkűség! Az egész humanitás abban állott, hogy Páris nem lehetett lövetnie, részint mert a francziák a felállított ütegeket az erődökből leszerelték, részint mert a szükséges ágyuk nem érkeztek meg. Most már néhány ezer ágyú áll Páris körül, s vége a kürtölt humanitásnak. Páris erődgyűrűjét három oldalról bombázzák, s az avroni fennsíkot sikerült is elfoglalniok. De egy legújabb távsürgöny szerint a keleti erődök lövetését félbeszakították, részint mert sikertelen, részint mert sok áldozatba kerül. Ezt porosz távsürgöny jelenti.

Páris még nem esett el, Párisnak még reménye van!

irántunk, és minden kérésünket készséggel teljesítették.

A mérnökök és földleirők jöllehet csak csekélységem közvetítése által társalogtak a törökökkel, mégis igen gyakori vendégeik voltunk, s ők viszont többször látogattak meg lakásunkon. Kirándultunk vadászatokra, vacsorákat rendeztünk, melyeken ő igazhívőseik is úgy felöntöttek a jó Medoc, vöslau és champagne borokból, hogy csak a kiséretül jött zaptiek (drabantok) támogatása mellett találtak lakásukra.

Samakovban és Bazarúszikban töltöttünk legjobb időket, s mind Haszan bey a szamakovi, mind Dzsela bey a bazardzsiki kaimmakam (szolgabíró), várakozásunkon felül mivelt és képzett egyének, sok kellemes órát szereztek. Mindkettő a Balkan rengetegeinek közepette lakván, szenvedélyes vadász.

Haszan beynél első látogatásunk épen hivatalos óráira esvén, bevezettek egy tágas terembe, melynek falainál körös-körül kényelmes divánok kínáltak, s a szobának egy pár díszítő felirás-

telenség uralkodik, milyenről az európaiaknak fogalmuk sem lehet.

Konstantinápolyban annyira megkedveltem a török hivatalokat, hogy üres időmet rendszeren ott töltöttem, bámulva azon sajátos életet, mely ott uralkodik. A magas porta (bab ali), a hadügy- (szoraszkiorat), kereskedelmi- (tidzsaret) és pénzügyminiszterium (malie nazareti) folyosói rendszeren tele vannak népséggel; láthatók ott mindenféle furcsábbnál furcsább viseletű törökök és idegenek, férfiak, nők, itt-ott ezilinderes európaiakat is láttam, kiknek aligha volt egyéb dolguk e hivatalokban, minthogy megcsodálják a törökök nyilvános életét. A folyosókon majd minden sarokban étel- és csemegeárusok foglalnak helyet; a fagyalt, serbet- és kávéárusok megrakodva készleteikkel benyitnak, azaz: hogy be sem nyitnak a hivatalos szobákba, hanem csak félrevonják az ajtó nehéz függönyét és ott állanak a legnagyobb hivatalnokok, sőt maguk a miniszterek előtt is; nem kell egy hét előtt audienciát kérniök, hanem megtehetik azt, mihelyt eszükbe jut,

hogy jó volna megkísérteni, hátha az a magas személy igénybe venné a kínálatot csemegét. Magam is akárhányszor ki- s bejártam ezen szobákban, a nélkül, hogy lett volna dolgom. csupán csak kíváncsiságomnak lehet t. öndő.

Dzsellal beynél Bazar-dzsik-ban sokszor egész órákig időztünk, mialatt 10—20 perlekodt vagy rakoncátlanokdót utasított rendre ítélete által.

A molla, kinek hivatali állásánál fogva nyáron is börtöl bérelt hosszú felöltőt és fehér turbánt kell viselnie, a megtestesült törvénykönyv. Tudja a kórán minden legapróbb törvényezikét, s az illető körülményénél a hely megnevezésével együtt azonnal rámondja a delinquens fejére. Neki minden időben és minden esetben készen kell állania tudományával, úgy hogy midőn a panaszló, vádló vagy vádlott kimondja a tényállást, mit a kaimmakam, jöllehet a molla is jelen van a kihallgatáson, rövid foglatban még egyszer elbe ad: a molla azonnal kész legyen az ítéletet az ügyben kimondani. És itt nem szabad könyvet vagy jegyzetet használnia, ez megsértene tekintélyét; hanem minden törvénykönyv minden pontját ismernie kell. Ez hat a köznépre, ez ad neki tekintélyt.

A delinquens akár idéztetett, akár jelent meg önkényt, ha valami elintézendő ügye van, bebocsátást kér az ajtó előtt álló zapitól, leveti cipőjét és belépve a tizedes (onbasi) kíséretben, megteszi a szokásos köszöntést (temennat) és előadja ügyét.

Két török lépett be; egyik mint vádló lépett föl a másik ellenében, mivel ez nem akarta tartozását leróni; felmutatja a 450 piasterről szóló kötelezvényét. A vádló talán megnyerte volna ügyét, ha az adós azt nem mondja, hogy képtelen a fizetésre. A tizedes közbe szól: Bej efendi, Ismailának igaza van, ő nagyon sajnára helyzetben van és nem tudja adósságát megfizetni. Vádló, vádlott és tanu elhallgatnak, a molla kimondja ítéletét: „A könyv (ez alatt a koránt érti) II-dik Szurájának 281. pontja értelmében: Ha valaki adós és nem tud fizetni, hitelezőjének várnia kell, míg az adós eleget tehet; ha a hitelező az adósságot elengedi, üdvös dolgot cselekszik.“ A két török a hallott ígék után távoztak, de hogy helyeselte-e mindkettő a próféta mondását, alig hiszem.

Ezek után egy nő lépett be, s hihetileg előtűnt nem mervén panasztát elmondani, közelebb lépett a bíróhoz, megérintve ruhája szélét és engott valamit fölébe, de nem oly halkkal, hogy kíváncsi füleim ki ne vehették volna. „Férem“, mondá, „már több pénztelen át elmulasztá fürdő-pénzt (hamam paraszti) adni, sőt ily alkalmom haza sem szokott jöni; kérem azért, bontsa fel a köztűnk levőköteleket.“ „Hamam efendi“ (urasszonyom), szólta a molla, „alapos okaid vannak az elválásra, de lásd, a könyv azt mondja, hogy az egyetlenkedők béküljenek ki inkább, s csak ha ez lehetetlen, akkor bontsák fel frigyüket.“

Az asszony távozott, s hogy ez által rá volt-e férje kényszerítve, hogy jövőre kiadja fürdő-pénz illetékét, s teljesítse vele férfi kötelezettségét — bajos volna elhinni.

Két bolgár lépett be s egyik a másikat gyilkosnak, rablóknak mondotta, mutatván mindegyik a tettlegesség nyomatát.

„Oszman á, ikiszini hapsza getir.“ („Oszmán kisérd mindkettőt a börtönbe“), szólta az ítélet.

Csodálkozásunkat fejeztük ki, hogy kihallgatás nélkül mindkettőt becsukatta. A kihallgatás szükségétlen, válaszlát a kaimmakam, ez eszt nagyon gyakran fordul elő, s vasárnap délutánoként különösen nagy számmal, midőn a rakie (pálinka) megzavarja az ünneplők fejét.

A következő eset sokkal fontosabb az előbbieknél. A nők kihágásait tudvalevőleg nagyon keményen szokták büntetni, ha napfényre kerülnek. Ilyen ügy állott a törvény előtt. Ugyanazon görög vendégloben, melyben mi laktunk, egyszerre csak nagy zaj keletkezett az udvaron, s midőn csak néztünk, megpillantók, hogy három arnót (albániai) ifjú és két török zaptie heves verekezésben vannak egymással. A zapतिक segélyért kiáltottak, és így sikerült a dühös arnótok kései közül megszabadulniuk. Az összegyűlt népség megkötözte a heves verüeket s a börtönbe vezették. Azon éjjel és más nap furcsábbnál furcsább hírek keringtek a városban. Mi 11 órakor a kaimmakamhoz mentünk s épen ez ügyet hozták szönyegre. A három arnót közül csak az egyiket vezették be a hivatalos szobába. A kaimmakam kérde a bűnöst, hogy mi a neve. Jusuf, válaszolt ez büszkén. Igazat szoltál-e? kérde ujjal. Vallah, igazat szoltottam, felel ez. Oszmán! int a kaimmakam a tizedesnek, tépd le a bűnös bajuszát. A

tizedes oda lép a tüzes szemű ifjúhoz s megrántja az egyik bajuszát, mire ez a kezében marad. E jelenetre mindnyaján összenézünk, nem tudván, megjelteni a történeteket. Az ifjú is, úgy látszott olvasztette lélekjelenlétét s kegyelmezt könyörögve, bevallotta, hogy neve nem Jusuf, s nem is férfi, hanem átlótított né s neve Hatidzse. A mint e nevet kimondotta, kezeit arczára nyomta, s kérte a bírót, hogy át ne lépje az illetet, hanem bocsássa el addig, míg fátvolyt tesz arczára. A bíró intett, s a nőt kivették. Ekkor magyarázta meg a kaimmakam, hogy ama két arnótnak átlótított török elcsábítván e nőt, szintén férfi ruhában mint barátjukat vitték magukkal a vendéglobé, mivel mint nőnek tilos lett volna körükben megjelenni. Az esetet azonban idejekorán besúgták a törvény előtt. Hogy a szoronsélen nőre és társaira mit-ó ítéletet mondatk, nem tudom, mert egy pár nap múlva mi is elhagytuk állomásunkat; annyit azonban mondhatok, hogy máskor aligha fog merészkedni álrühába öltözni.

A korán egyik helye 100 botütésre ítéli a csábítókat, a nőt pedig nyilvános kigunyolásra és megvesztoztetésre.

De nemcsak a mohamedan nőkre szoktak a törökök felvigyázni, hanem a bolgár leányokat is sokszor fenytik erkölcselenségük miatt, csak hogy sokkal enyhébb módon. Ez időben épen a rizsarátás ideje volt azon környéken, mely alkalomra százával seregenek ile a távol vidék leányai, s ez szokott lenni első iskolájuk a romlásban. A fúrge bolgár leányok nem nagyon tördnek ilyenkor az illemmel; karonfogva, dalolva barárgolták be az utcákat, a mi az erényes törököknek sehogy sem tetszett. A kaimmakam meghagyta a zaptieknak, hogy fogjanak be egy pár rakoncátlanokdót, — de a szebbiből, hadd tanítsa meg illemre, a többieknek példát adandó. A zapतिक megtették a parancsot s a leányokat éjjelre becsukták. Képzelmek, mily kínos éjjeliek volt a fogsgában; de vizsgálatukra reggel szabadon bocsátották.

Egy alkalommal magam is megidéztem a bazardzsiki kaimmakam által a bíróság elé. Az eset így történt. Két filippopoli ezinezar (törökországi oláh) egy szolgálatukban álló görög fiút kegyetlenül elvert, s a szegény fiú nálunk keresett menedéket és szolgálatukba állott. A két ezinezar dühölt üzetve követelte a fiú kiadását, de jöllehet a mérnökök és Kovács kapitány rajta voltak, hogy kiadjuk, én sejtve boszújokat, semmiképen sem engedtem a fiut hatalmukba, hanem magamra vállaltam a felelősséget. E miatt idéztettem törvény elé. Megjelentem, a kaimmakam épen imádkozott, de midőn látta, hogy bejövök, felállott s én elmondtam, hogy a fiú szolgálatukban van, s addig, míg szükségünk van rá, ne merjék követelni, különben úgy hiszem, Bej efendi nem kívánja rüldösgünkét. A ezinezar is akart valamit mondani méntségére vagy inkább alaplatan érveim ellen, de nem volt ideje, mert a kaimmakam kiutasította, mire én is eltávoztam, s a kaimmakam folytatta imáját.

A ezinezar-ok még két napig időztek Bazar-dzsikban, mindenütt utánam leskelődve.

Ha valami súlyosabbn ügy kerül szönyegre, azt a jársi gyűlés (medzsis) elől terjesztik, mely minden csütörtökön szokott tartatni. A nagyobb büntények felett a szandzsák (zászló-kerület) itél, még fontosabbakban a vilajet (megye) tanácsát és ítéletét kéri, mely ügyeit Stambulba az állam-tanács-hoz (surai devlet) szokta felbbezni.

Szofában nagyon megütödtöm a törvény azon eljárásán, hogy a súlyos bűnöseket, rendesen azokat, kikre a halálítélet ki van mondva, nyilvánosan meghurcolják minden utcán. A nehéz vasra vert bűnös mellére ki van függesztve bűnténye és a kimondott ítélet. A járókelők némelyike számalommal, mások borzalommal néznek a bűnösnek vad megátalkodott vonásaira. Még visszatet- szőbb az, midőn a kíváncsi két lábnyi távolságról leolvassa melléről a corpus delictit.

A kivégzés egyszerűségéről és gyorsaságáról már Mikos Kelemen is megemlékezik törökországi leveleiben, de magam is gyakran voltam tanuja Konstantinápolyban. Egy pár zapतिक kikíséri a bűnöst a Galatát és Stambult összekötő hidfőhöz, s az ott megérített lámpa-karóra egyszerűen felkötik. Ha az illető mohamedanus volt, a stambuli oldalra, ha keresztény vagy zsidó volt, akkor a galatái hidfőre kötik fel, s mellén olvasható a fejére mondott ítélet. Az ily eljárásnak kétségte- lenül jó hatása van, de borzalmasságánál fogva inkább elvetendő, mint helyeselhető.

Fródi Béla.

Vázlatok az életten köréből.

I.

Ha valamely szerves testet, pl. egy darab fát elégetünk, egy kis hamu lesz annak szemmel látható maradványa. Kérdés: megsemmisült-e? s ha nem, hova lett tömegének nagyobb része? Régenten azt hitték, hogy az éghető testekben valami tűz-szellem lakik, mely belőlük füst és láng alakjában kiszabadul. Lavoisier óta tudjuk, hogy az elégett test tömegének legnagyobb része levegő nemű anyaggá változván át, földünk légkörébe vegyül. Az égés tehát nem semmisíti meg az anyagot, csak alakját változtatja meg. A fa széntartalma elégsé- gesen a körlég élenyével vegyülve összekötetik, e vegyület a szintén levegő nemű szénasav. Az éleny (Oxygen) a körlégnek, mint neve is mutatja, életető levegője, s tömegének egy ötöd részét teszi. Szénasav azon fojtó levegő, mely borfóráskor a pinézékben képződik, s mert nehezebb a körlégnél, az alsóbb légrétegekben halmozódik.

Az égés tehát nem egyéb, mint éleny-felvétel vagyis élenyülés. Oly helyeken, hol az éleny meg- fogyatkozik, égés nem történhetik; az égő gyertya pl. elalszik borfóráskor a pinézékben, sokáig zárva tartott búza-vermekben stb. Az ember és állat is léggzéssel élenyt lehel be s szénasavat lehel ki. Tá- gabb értelemben tehát a léggzés is lassu égés. Va- lamely tulzsfúlt s zárt tereben rövid idő alatt fojtóvá válik a levegő, mert a nagy fogyasztás következtében az éleny megkevesedik s helyébe szénasav termődik. A szénasav, bár csekélyebb tö- megben, szintén rendes alkatrésze a körlégnek, s a növényzetnek egyik főtápláléka. A növény leve- lei által szívja a szénasavat magába s azt alkatré- szeire elbontván, a szénat rostjai képzésére for- ditja, az élenynek legnagyobb részét pedig a légkörbe visszabocsátja. Ezért oly helyeken, hol gazdag a növényzet (pl. erdőkben), friss és üde (élenydús) a levegő.

A mit ember és állat kiürít, az táplálja a nö- vényt, a növény táplálja az állatot. A ragadozó megesezi a fit-evő állatot, s halála után mindkettő rothadás által levegő nemű s folyékony részekre esvén szét, termékenyíti a növényt. A létező anyagnak legkisebb részecskéje sem vész el; kö- lönösön vonzás és vonzatás rendszerében vándorol az át egymás után a különféle növényi és állati szervezeteken. Ez az anyagcsere, melyben az anya- gok egymásra való hatásának örök törvényei vannak. Növény és állat csak a külvilágból vett anyagok által hathat saját szervezetére. Az anyag- nak más-más összeköttetéseiből, vegyületeiből származnak a legkülönbözőbb szervezetek és idő- mok. Oly anyag, mely vegybonatás által több alkat- részre nem osztható, elemnek nevezetik. Ily elemek pl. az éleny, szénénny, légeny, kőneny, hamany, szí- keny, kén, villany (phosphor) stb., a fémek, u. m. arany, ezüst, vas, ólom stb. Ezen elemeknek vég- hetlen változatosságu vegyületeiből alakul a földön minden élő és élettelen anyag. De egy elem más elemné, pl. vas arannyá, éleny légenynyé nem változhatik át. A középkor alchymistáinak azért nem sikerülhetett az aranycsinálás, mert az aranyelem, s a mint több alkatrésze nem bontható el, ugy más elemekből sem alkotható össze. A fo- lany (fluor) azon elem, mely az emberi test alkat- részében legcsekélyebb mértékben jön elő, de kára nélkül nem hiányozhatik: mert a csontoknak, különösen a fogak zománczának lényeges alkotó része. A vegytanból tudjuk, hogy a gabonafélék tartalmaznak folant, melyből a szükség fodezhető.

Az elemek folytonos mozgásában vannak, egy- mással vegyülnek s ismét felbomlanak, egyik szer- vezetből kiürítenek, a másika felvételnek. Ennyiből áll az egész tevékenység a föld hátán, ez az élet. Az élő test, legparányibb alkatrészei- nek folytonos váltakozása, vagyis anyagcsereje daczára, fentartja ideomat s általános vegyalkatát, s élettelen testtől (ásvány, szikla) ebben különbözik; mert ez idő folytán kopik, kallódik, vesz anyagá- ból s változik ideomában. Az éleny, szénasav és víz azon három romboló, de más résztjótékonyan építő nagy hatalmasság, melynek a legszilárdabb gránit- szikla sem bír ellenállani. Az éleny megrozsdá- sítja a vasat, a víz feloldja a gipszet, szénasav víz a koranyt, forró víz nagy nyomás alatt átföldpót, rejtjét (apatit) stb. stb. Az így lekallódott gipsz a növényeknek táplálkozásukra szükséges meszet, a földpát kovasavas hamuszirt, az apatit a phos- phorsavas meszet és folant stb. szolgáltatja. A phosphorsavas més pl. a gabonafélék magváinak lényeges alkatrésze, s minthogy az állati csontok nagyobb részét ebből állnak, csontföldnek is nevez- tetik. Innét értelmezhető a csonttrágya csekély

menyiségének is jó eredménye. A kovasav (homok, kavics) a gabona-félék szalmájának lényeges al- kotó része.

Az érintett romboló működés igen lassu, de folytonos. A föld körge, a hegyek, sziklák foly- tonosan ki vannak annak téve; az elkalldott ré- szeket a víz tova ragadja, termékenyitvén velők a talajt, bele sodorja az élet medrébe. Ez az idő vas foga, mely folytonos rombolás által föltételezi a folytonos mozgást és anyagcserét s ez által bizto- sítja a földi életet.

II.

A Guinea hegyeiben lakó szercecsenek vízzel telt edényekben bizonyos dús levelű vízi növényt tartogatnak, mint hüvösítőt, lakik toradézában. Isert dan orvos szerint e növény terjedelmes felü- leti levelein át a víz hatszorta sebesebben páro- log el. A növények felületén történő ezen sebes elpárolgása a víznek okozza, hogy gyökereik a föld nedveit — ásványosok viz oldatát — felszív- ják. Ezen oldadékok a gyökereknek finomhártya- borítékban szűrődnek át. Mind a növények, mind az állatok testének legparányibb alkotó részei: finom hólyagcsik (sejtek) és csövecsek (edények). A gyökérnek felületét sejtjei által a talajból fel- szívott folyadék a szomszédos sejteken át tovább mozog. Oly sejtek és edények szakadatlan lánczo- lata által függ össze a gyökér a növény felületé- vel; ezeken mozognak a nedvek a folytonosan pirolgó (nedvet vesztő) felület felé.

Az állatok testében ezen csövecsek haszál- erkeket nevezetnek; vérel folyását telvők s a mi finom hártya-falukon átszivárog, az táplálja az egyes szöveteket. A vér vizben feloldat fehér- nye (mint a tojás fehérje), zsír, cukor és különféle ásványosokból áll. Ezekben minden szerv meg- találja szükséges tápanyagát. A konyha-só vala- mennyi ásványrész közt a leghelyebben van meg a vérben, ugy hogy a rendes ételek nem is tartal- mazzák azt a kellő mennyiségben, s külön sózás által pótolandó. A vér tömegét a szív hajtja és osztja szét az egész testben. Egyes alkatrészei azonban nem szivárogaak egyenlő könnyűséggel az edények falain át. Legkönnyebben a víz, utána a sók, azután a zsír, s legnehezebben a fehérnye megy át. Mindamílett, hogy a vér víz-részei oly könnyen vésnek fel, a test szövetei szilárdabbak, tehát vízben szegényebbek, mint a vér. Oka en- nek az, hogy a bőr, a tüdők, vesék és veríték- mirigyek a vizet párologás, vizelet és izzadság alakjában folytonosan elvonják a testtől. A haj- szál-edényekből leír módon átszivárgott s víz el- vonás által megsűrűdött vér szilárd részecské: hus és csontát stb. tömörül.

De a szervek alakulása nem ily egyszerű gé- pies tömörülés csupán: a képlekeny vérben meg- vannak mindazon feltételek, melyek a szer- vezkedésre szükségesek. Görösféle (Mikroskóp) megleshetjük a természetnek legtitkosabb mű- ködését. A vérben magában már rövid idő szeme- cské képzőlnék; több apró szemcsé összegombo- lyo tik, a gomolyból kis hólyagcsa s e körül vonzás folytán finom burok képződik. Ez a burok, mely a hólyagcsát mint magot burkolja, az egyszerű sejt (cellula), minden szervülésk kezdete, kiinduló képlete. Sejtképződés által lesz a képlekeny anyagból élő szervezet.

A sejteknek összenövéséből egymással csövek és rostok, ez utóbbiaknak változatosszövődéseiből a legkülönbözőbb szervek alakulnak. A mint a sejtek, csövek és rostok szerkezetében más-más anyag az uralgó, a szerint változik az illető szerv- nek alakja, tömörsége, physical tulajdonsága; az izmokban pl. a rostany, a csontokban a phosphor- savas més az uralgó anyag. Nagy befolyással van- nak a sejtek ideomára, s az azokból összetett szervek tulajdonságára az ásvány-sók. A vértece- csek (parányi sejtjei a vérnek) pl. csak vastarta- lom által érik el tökéletességüket. Ha ez a vas tartalom valami okból megfogyatkozik, a vér halványabb lesz (mert a vas adja meg a vérnek piros színt) s az illető egyén sápad, bágyad, betegeskedik; s vasat tartalmazó gyógyszerek hasz- nálátára a pirosabb színezettel együtt testi ereje is megjön. Ha a tyukoktól elvonjuk a més tar- talmú tápanyagokat (gabonát), csontjaik megbete- geszenek, puhák s törékenyek lesznek; Chossat galambjai elől elűst pusztultak el, ha nem adott nekik homokot (kovasav és més). A zab vasré- szekben szegény földben szintelenül, sápadtan tengődik.

Ha a sejtet törzséről leválasztjuk: érintkezé- sének a tápfolyadékkal, anyagcserejének akadá- lyozása következtében elhal szétesik vagyis

vegyalkatát változtatja. Élő sejt nélkül nincs tenyésztés, nincs növény.

A szervezet minőségére, a növény és állat fajára kiváló befolyása van a talajnak, és éghaj- latnak. A víz izét és ásvány-só tartalmát azo- n talajnak, melyen átszivárog, minősége, a növényzet minőségét a víz és talaj, az állatot a növényzet határozza meg. A természetűlős a talaj és éghajlat minőségéből következtetni kép s az ott tenyészhető növények és állatok fajára. Más ta- lajban és más éghajlat alá jutott növény és állat idő folytán elfajzik. Az ember tökéletesebb szer- vezeténél, de különösen észbeli tehetségénél fogva, melyekkel viszonyait többé-kevésbé módosítani képes, ezen hatányoktól még a legfüggetlenebb, bár nagy befolyásuk rá nézve is kétségbe von- hatlan.

(Folyt. követ.)

Csendélet a franciaia határon.

(Báseli naplómbl.)

III.

A svájcziai s a bádeniak soha sem voltak kü- lönös jó szomszédok, s egymáshoz viszonyok a jelen háboru folytán fokozatosan kietlenebbé, sőt ugyszóval ellenségesé vált. A németeket kelle- metlenül érinti azon rokonszenv, mely Svájcban a francia nemzet ügye iránt uralkodik, és lapjaik lépten-nyomon epés támadásokat intéznek e miatt a szomszédos köztársaság ellen. Mintha felelőssé lehetne tenni a svájcziaikat azért, hogy rokonszenv- vel vi-eltenek az ifjú franciaia republika iránt, melynek népével oly sok szoros kapocs köti össze őket. A bádeniak, kik évtizedek óta Schaffhausen és Klein-Báseli birtokára ásitoznak, csak a legna- gyobb lenézés-sel szólnak republikánus szomszéd- jaikról, kik viszont szabadságuk teljes tudata és érzetben számalommal tekintenek le az előbbiekre. Így aztán a két állam sajtoja között örökös apró csetepaté folyik, mely csak kinyomata a kölcsönös ellenszenvnek. A határszálen e régi ellenszenv perze drastikusab alakban jelentkezik, és alig mulik el vasár- vagy ünneppár, hogy összekocz- canás no történne svájcz és bádeni parasztek között, kik egymás területére látogatnak el bort inni. Ily alkalmok napirenden vannak aztán a kölcsönös inscelkedések, s a mulatság rendszerint véres főkkel és bezúzott orokkal végződik.

Főleg a svájcz hadsereg az, mely központját képezi a bádeniak s egyáltalán a délnémetek gúny- jának. Róla egész Bádenban a legrosszabb és leg- izetlenebb élczek keringenek, és nem egy gunyoros dal szól a svájcz katonaságról. Azonban a tréfa nagyon helytelenül van itt alkalmazva, mert e határszegen valóban nincs gunyolni való. A svájcz köztársaság haderejéről elismeréssel szólnak mind- azok, kik újabb időben megfordultak ott, s alig van katonai író, ki ne dicserje e polgári hadsereg szerveztét és gyakorlatosságát. Szébb, szálásabb és erőteljesebb katonaságról seholsem láttam, mint Svájcban, pdig Poroszország b andenburgi és pomerániai ezredei is híresek legénységük szálá- sága miatt A berni, glarusi, wallisi kantonok katonasága azonban tultesz még ezen ezredek le- génységén is. És mily célszerű minden e polgári hadseregben. Már maga a szervezet is, mely az ugynevezott miliz-rendszeren alapszik, mintául szolgálhatna sok nagyobb államnak. Az egyes zászlóaljak mozgósítása seholsem történik na- gyobb sebességgel mint Svájcban, ugyhogy ve- szély idején 24 óra alatt 150,000 emb r állhat csatakészén, holott békében az egész svájcz had- sereg alig áll 10,000 főből. A mozgósítás gyo- raságát azonban legjobban fogja föltüntetni a következő esemény, mely magában vége bármily jelentéktelennek látszassék is, élénkebben szól minden más hosszas leírásnál.

Oktober vége felé valamelyik napon dobper- gés hangzott föl szobimba Báselel utcairól, és kevés idő múlva rá ablakom alatt egy városi dobos jelent meg, fölolvassván egy rendeletet, hogy a báseli lövész-zászlóal mozgósítása Beraból ér- kezett távirati parancs folytán ezenel elrendel- tetik, miért is a zászlóal legénysége délelőtti 11 órakor teljes fegyverkezés megjelenni tartozik a nagy laktanya udvarában. Az óra ép tizet ütött, midőn a dobos fölolvassása véget ért. A kívánc- siság nem hagyott nyugodni, és pontban tizen- egykor én is megjelentem a laktanya udvarában, hogy meggyőződjem a rendelet eredményéről. És a mit láttam, az joggal meglepett. Ott állott az egész zászlóal teljes fegyverzetben és egyenru- hában, pedig alig egy óra előtt ezen férfiak mind- egyike még polgári kötelességének járt után, és

talán álmodni sem merte, hogy oly rögtön magára kell öltönie az egyenruhát. Ismét egy fölőrával később a zászlóal már utban volt a határszél felé, hogy biztosítsa a svájcz terület semlegességét, mely akkor némileg veszélyeztetve volt, szétgy- rasztott franc-tírcur-osapokat, és poroz lovasság ezírkáló osztályai által. Nálunk, hol a tartalék- zászlóaljak mozgósításába hetek telnek belé, hihe- tetlennek tetszik a svájcz rendszer gyorsasága. Ott azonban minden katonakötelezett polgár ma- gánál őzi egyenruháját és fegyverét, mért aztán rendkívül gyorsan megy a hadsereg mozgósítása.

Báselel egyáltalán egy napig sem fogott ki az élénkségből, és utcaim fölálva követtek egy- mást az érdekes látványok és jelenetek. Majd elzasi menekülők hosszú karavánj, majd franciaia sebesültek számalomramló alakjai, majd a harez- tőre siető betegápolók tarka csoportj u elénkítet- ték meg a különben elég csendes város utcáit, főleg pedig a Rajnahidat, mely Ó-Báselel az át- lenben fekvő Kis-Báselel köti össze. E hid, mely alatt a Rajna nagy morajjal hömpölygési tova sebes habjait, Báselel nézve körülből az, a mi Pestre nézve a váczai-utca, vagy Bécsre a Graben. Dőlben e hidon találkozik az egész elégias báseli világ, kezdve a fogatjában heverő millióstól egész a hosszaluk, khívó tekintetű diákig, kit sarkantus lovagisizma és színes sálka nélkül képzelné sem lehet. Október második felében főleg, midőn megérkeztek azon strassburgi mene- külték, kik a pápai kormány közbenjárására hagy- hattak el e szerencsétlen várost, egész nagyváro- sias külső öltözetk Báselel utcait, s a franciaia szó- majlnem gyakoribb lett a németnél. A svájcz küldöttség közbenjárására a porozos köztulomá- sulag mintegy két ezer és néhány száz egyént bocsátottak ki az általuk ostromolt Strassburgból, s ezek két harmada Báselelben telepedett le, csak kevesen vevén közülük igénybe a többi svájcz városok fölajánlott vendégszeretett. Lehetetlen volt mély megfhatottságot nem éreznem, midőn láttam e menekülők hosszú sorát. Többnyire nők voltak, vagy agg férfiak, kiknek arcza a kiállott szenvedések nyoma mellett mély bánat tüköröz- dött vissza. Sokan közülük drága hiltoktat sárat- tak, mások ellenben csak napok, csak hetek múlva értesültek szeretteik állapotáról és sorsáról.

A strassburgi menekültek többnyire a jómódú osztályhoz tartoztak, és pénzrel elegendőleg el voltak látva, azonban ruha tekintetében nem hoz- tak egyebet magukkal, mint a mit épen magukon viseltek. Akárhány előkelő hölgy, ki azelőtt nap- onként tán háromszor változtatott ruhát, most kénytelen lón hűtszámra egy igénytelen házi ruhát viselni, és sokan közülük meg sem jelenhettek az utcán, mert nem bírtak meleg felöltővel a már akkor csipős őzi lég ellen. Voltak néhányan e menekültek között, kiknek minden vagyonuk oda- égett Strassburgban, és többek között ismeretsé- get kötöttek egy idős egyetemist tanárral, kinek a poroz gránátok megsemmisítették természetani gyűjteményeit, melyekbe egy egész élet szorgalma volt lerakva. A tiszteletreméltó tudós csak ez egy esapit fajtalta lelke mélyéből, ellenben tetemes vagyona elvesztését stoikus közönyvel fogadta.

November elején új alakok tűntek föl Báselel utcáin: a megbukott pápaság világi hatalmának őrei. Mintegy négy ezer hazabocsátott pápai ka- тона vonult Báselel át hazájiba. Legtöbben közülük bádeniak, rajnamelléki porozok, belgák és hollandiak voltak, és külsejük egyáltalán nem vált nagy dícséretre az egykori pápai hadsereg- nek. Valamennyien egyszerű nyári zubbonyban tettek meg a terhes utat a szent Gotthard hegyén át, ugyhogy Báselelben sok maradt közülük vissza, mint beteg. A pápiról nem épen a leghizelgőbb kifejezésekben nyilatkoztak. Kánsler tábornokot pedig egyszerűen gyáva és becsetlen embernek nevezték, ki csak saját személyéről emlékezett meg kedvezőn az olaszokkal kötött egyezményben, ellenben a hadsereget a győzők kénye-kedvre bízta. E „papalnik“ között — ez gunyve volt Olaszországban a pápai katonáknak — föltűnően sok ifjú arcot lehetett látni. Voltak azonban kö- zöttük valódi kalandoralakok is, torzonborz szá- kállal és redős arccsal, melyről első tekintetre a viharos mult volt leolvasható.

November közepén aztán, a mint a háboru mindinkább tovább és tovább húzódott a svájcz határszélétől, lassanként zajtalanabba kezdett válni a báseli élet. A strassburgi és elzászi menekültek Strassburg eleste és Mühlhausen elfoglalása után egyenként visszatérték földült családi tűzhelyük- höz, ugyhogy Báselel pár hét alatt 2—3000 lakót veszített. A vendéglobék és kávéházakban ismét hozzá lehetett férni az asztalokhoz, s a franciaia

szó fölöttön ritkább lett. És mielőtt észrevettem volna magamat, beköszöntött a tél, és jöttével föl-
ébredt bennem a honvágy. Csenedétem is napról
napra egyhangúbbá kezdett válni, a mint szomo-
rubba és kihaltabbá vált a francia határszél.
Olyan volt ez akkor, mint Franciaország sorsa,
mely ép november közepén volt legkétségbeesettebb.
Visszatérnek-e a tavasz derült napjaival a jobb
sors napjai Franciaországra? — Adja az ég!

Borostyáni Nándor.

Franciaia tisztek temetése Versail- lesben.

Versaillesban tanyázik ez idő szerinti porosz
király. Kényelmes szálláson lakik, egész vasuti
vonatok szállítják számára a jobbnál jobb élelmi
és ivásra szánt szereket, s ő egy hatalmas vacsora
után végig heveredve a ruganyos bársonypamlag-
on, melyen Franciaországnak nem egy „Isten ke-
gyelméből” ura hevert lobogó kandalló enyhe me-
legénél, légszusz-világ mellett olvassa a hadi bul-
letineket.

„A boldogságnak évei sem érik fel a dicső-
ségnek egyetlen egy percét”, azt mondá egyik
koszorus költője hazánknak. És igaza volt. De
azt a dicsőséget, melyben most
Germánia leendő császára, a por-
osz istenfő király öreg napjaira
fetréng: bizony mondom, nem
irigylheti az a nyomorék koldus
sem, a ki nem tudja este, hogy
reggelre nem fagy-e halálra az ut-
szelen.

Nincs tragikusabb valami, mint
elképzelní, hogy a királyi palotá-
ban mily kedvtelve olvassa egy
ember, — tehát egyikünkél se
jobb — a harcztérrel érkező hie-
ket, s udvaronczi tömjénfüstjétől
s a pezsgő szeszétől elkábítva az
ilyenforma jelentéseket:

„Grand-Pré (83 éves) mairje
a requizitióra küldött katonák előtt
kijelenté, hogy a helység mindené-
ből kiván fosztva, s mikor a vas-
jelő katonák nem híven az üres
kifogásokban, erősebb rendszá-
bályokhoz nyultak (t. i. puskatus-
al az aggastyán ellen): elővéve
revolverét s vítezéink közül kettőt
lelőtt. A nyomorulat ott kon-
czolták agyon katonáink.”

Vagy:
„Gyanu forgott fenn, hogy egy
város „békés polgárai — kik ellen
mi nem viselünk háborút — lövést
tettek bevonuló csapatainkra. A
lövés szerencsére nem talált. De
példaadás végett a város megsar-
czoltatott s miután a kivett szar-
czból még 536 frank hiányzott, föl-
perczeltetett.”

Vagy:
„A franc-tireurök, a szabad
lövészek nem katonák. Ennélfogva a hány franc-
tireur elfogatik, azonnal felakasztandó a legkö-
zelebbi fára, avagy felkocszolandó.”

Ez nem tulzäs, uraim! Ez benne van többé-
kevésbé eltérő stílusban a porosz hivatalos hadi-
jelentésekben és hadi-parancsokban.

A megszárlást, gyilkolást, helységek porig
rombolását, ezer meg ezer családnak, melynek
atját meggyilkolták, világba kergetését, koldus-
botra juttatását szemforgató imával üzi a „dicső”
király. S folyton emlegeti a szeretet, a testvériség,
az engesztelés világszellemének, az Istennek
névét, — azzal köl, azzal fekszik, s nincs az a nyo-
morult négyorsós társúrgöny, a mibe a Gondvi-
selés, a Mindenható név be nekeverné. A hívő
embernek kétségbe kell esni a „tiz parancsolat”
igazsága felől. Mert ha igaz, hogy „Isten nevé-
hiába föl ne vedd, mert nem hagyja az Ur bünte-
tés nélkül, a ki az ő nevé hiába fölveszi”: akkor
a poroszok leendő császárlának már ezernyi ezer-
szer kellett volna gonoszul vesznie, mert ő az Ur
névét nemcsak hiába vette fel, hanem Isten ne-
vében gyilkoltatott.

A ki egy embert megöl, azt felakasztják.

A ki félmilliót legyilkol, azt ötven millió
ember korlátlan urává, császárá teszi.

Kétségbe kellene esni a jobban érző ember-
nek az emberi nem e nyomorúsága felett, ha nem

biznék az igazság, a testvériség, aszabadság, az
emberiségi eszmék egykori diadalában!

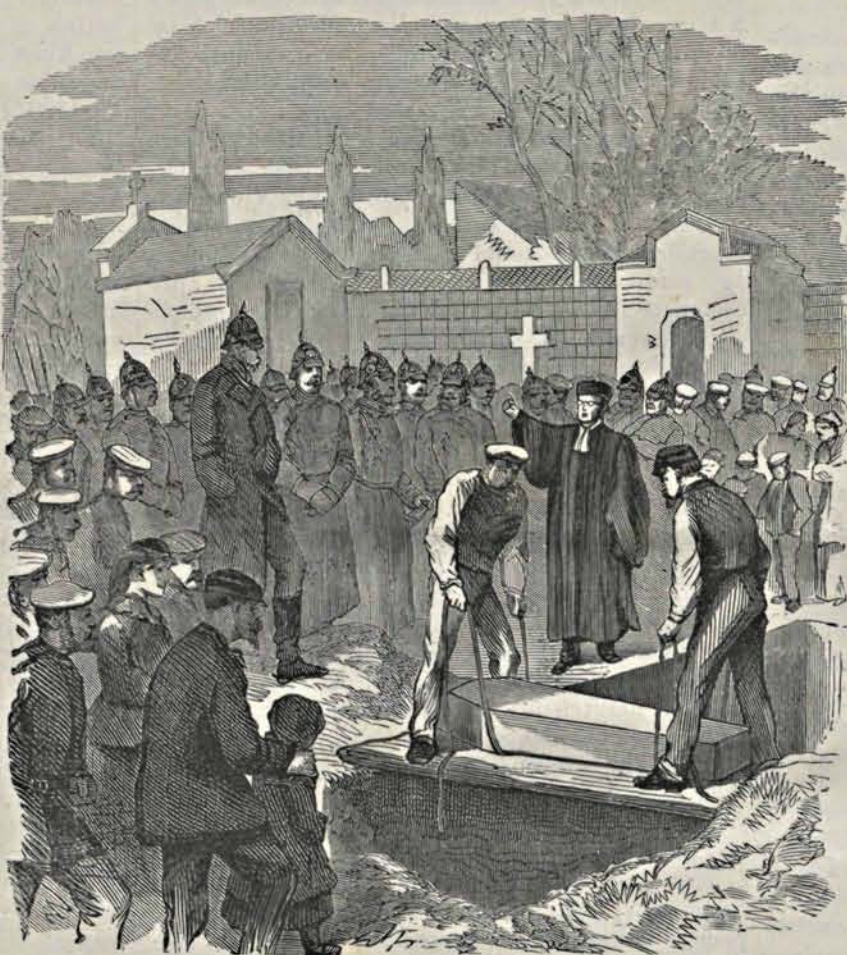
Oh a szent, a kegyes királyt még szentté
fogja kanonizálni a pápa, dacára annak, hogy
lutheránus.

Jól érti a jezsuita mesterséget, megérdemelné,
hogy nagymesterüknek válaszzsák.

Kimegy a csatatérre, végig néz a vérmezőn,
melyen ezrei fekszenek a derék ifjaknak, a kik
talán megváltói lehettek volna az emberiségnek a
jelen társadalmi átkoktól, s a kiket az ő embertelen
ambíciója tett halottakká. És a kegyes, az isten-
félő, a „szelid” király sürűn ontja a könyveket az
áldozatok felett. Krokodil-könyek! Hát nem jobb
lett volna őket meg nem öletni?

S hogy a leégett, elpusztított, porig tiport
Franciaországnak se legyen panasza, annak a
Franciaországnak, melynek három nemzedék férfi-
ját legyilkolták, s nőit meggyalázták, melylyel
elkövettek mindent, a mit egy Dzsingisz-khán
csodái utáltak volna elkövetni: a sebesülten fog-
ságba esett, s a fogságban elhalt francia tisztek
eltakarítására dísztemetéseket rendeznek.

Oh az nagyszerű, mily pompával teszik meg
ezt a végtisztességet. Kendővel letakart dobok
tompá hangja jelenti, hogy szomorú szertartásra,
egy francia tiszt temetésére készülnek. Persze,

Franciaia tisztek temetése Versaillesben.

ha egész Franciaországot vízbe temethetnék, azt
fátyaltalan trombitákkal kürtölnek szerte a vi-
lágba, s megkorbácsolnak, a ki egy könyvet ejteni
merészel. De por kell a világ szemébe: egy ellen-
sleges katona halálának megadják a méltó tiszte-
letet. Kirukkoltatják a gárdát s az komoly pofikál-
kal spaliert csinál a sir körül, néhány mozsárt
világá sűttetnek, — mi az, mikor naponként át-
lag 1000 tallér ára puskaport fogyasztanak el, —
saját tábori papjukat kirendelik, a ki elmondja
a német imát, a négyzögletű koporsó fölött, a sirt
betakarják, s babérkoszorút tesznek rá. Szép! A
világ azt mondja rájuk, hogy tisztességes, hu-
manus emberek, a kik még az ellenségben is meg-
becsülik az embert.

Ha tudná az a világ, hogy annak a szegény
kapitánynak sirjához, a kit most eltemettek, nem
jutott el sem az édes anyja, sem a testvér, sem
az ara, — ott állt köztük s a sir között a pickel-
haubés spalier . . .

Egy pár mozsár-lövés, német sir-ima, egy
gárda-szalutálás — s ezzel, azt hiszik, jóvá van
telve az az iszonyu nyomor, a mit elterjesztettek
az országban, s a meggyilkoltak megbocsátják
azt a golyót, a mit fejükbe röpítettek!

T—s.

Egyveleg.

.. (A Mont-Cenis,) mint december 25-diké-
ről Bordonellból jelentik, végre át van furva. A
munkát e nap d. u. 4¹/₂ órák fejezték be. Az első
kiáltás, mely az egyik oldalról a másikra áthang-
zott: „Evviva Italia!” volt. A Mont-Cenis átfu-
rásának eszméje Cavour minisztertel érdet. 1856-
ban kezdődtek meg az előmunkálatok s 1859-ben
tették az első kapavágást. Cavour három fiatal
mérnököt: Someiller, Grattoni és Grandis-t sze-
melé ki, s ezen három fiatal ember a nagy munkát
mesterileg oldá meg. A terv szerint a nagy mű-
nek 1876. január 1-jéig kelle befjezve lennie,
de a derék építészek túlhaladták a tervet s meg-
takarítottak 6 évet, jöllehet csupán az előmün-
kálatokhoz s az általuk nagyrészen ujon föl-
talált fúró-gépek föllállításához négy év kellett.
Az alagut egyik vége 435 lábnyival magasabban
fekszik, mint a másik, de ez az emelkedés majdnem
kizárólag a francia pályarészen van, holott az
olasz pályarész egészen sík. Az alagut közepe 4213
lábnyira fekszik, a tenger színe fölött és 5463 láb-
nyira a föld alatt, mert a Frejus-hegy csúcsa, mely
az alagut közepe felé emelkedik, 9676 lábnyira
van a föld színe felett. Eddigelő nem hatoltak
még le oly mélyen. A föld legmélyebb aknája a
csehországi kuttenbergi akna 3445 láb, és a tiroli
kitzbücheli 2916 láb mélységgel.

Az alagut közepén 5000 lábnyi
mélységben a szikla természetes
melege 21 R. fokot tett. A Mont-
Cenis alagut az emberi munkaerő
egyik legdicsőbb diadalja. A fúró-
kat komprímált levegő hajtotta,
mely a munka befejeztével az alag-
utnak ártalmas légnemektől való
megtisztítására szolgált.

.. (A pápák nemzetisége.) Ed-
digelő 14 nemzetből választott
pápa. A pápák közül 202 volt olasz
származásu, 13 görög, 12 fran-
cia, 4 német, 4 ausztriai, 2 spanyol,
2 portugali, egy angol, egy hol-
landi, egy bajor, egy szász és egy
törökországi, 10 ázsiai és 2 afri-
kai. A 6. 9. században csupán csak
olaszok ültek a pápai székekben.
Legtarkább volt a 11-ik század, a
melyben 1 ázsiai, 12 olasz, 1 ausz-
triai, 2 német, 2 francia, 1 szász
és egy bajor pápát választottak.

.. (Rabszolgakereskedés.) 1864.
jan. 1-jétől 1869. decz. 31-ig a-
ngol hadihajók 180 rabszolgakez-
reskedő hajót foglaltak le. Ezen
180 hajón 6050 rabszola volt, ki-
ket mind szabadságba helyeztek.
A legnagyobb fogást tette a „We-
spe” utána a „Nympe” című
hadihajó. Az előbbi 1864-ben egy
283 rabszolgával, az utóbbi 1869-
ben egy 267 rabszolgával meg-
rakott hajót fogott el.

.. (Személműlti halak.) A dub-
lini állatkertbe legújabbban több
ritka állat érkezett. Ezek közt
több személműlti hal is van, melyeket Kentucky-
ból, az ujon felfedezett barlangtavakból hoztak.
Ezek az első példányok Európában. E halak teste
egészen fehér, szintelen és átlátszó, elannyira,
hogy meg lehet látni hátgerinczét és agyvelejét.
Nagyon feltűnt, hogy mióta e halak földfeletti víz-
ben vannak, tehát a napvilágnak ki vannak téve,
sőtét foltok képződtek fejük azon helyén, a hol
rendesen a szemek vannak.

.. (Hosszu életkor.) Mint a „Nagyvárád” írja,
közelébb egy oláh paraszt jött a körutat tevő or-
voshoz Tótfaluba, tanácsot kért valami bajában.
Az orvos kórházat tanácsolt neki: „Azt már nem
teszem domnule — egész életemben még orvos-
ságot sem ittam, nem hogy kórházba mennék.” —
„Nos, hány éves hát?” — kérdék tőle. „Bizony
nem tudom, de lehetek már száz éves is talán.” —
„Ez nagy idő öreg.” — „Az igaz, de arra is em-
lékszem, mikor egy asszony volt Magyarországon
király. József uralkodása alatt 25 éves voltam, s
tudom, mikor a törököket kikergették. Valóban,
én már százéves is lehetek.” Utána szánimották s
kíttint, hogy az öreg 115 éves. Bonyika Lórencz-
nek híják s a Siter völgyben egy bátyja van, ki
egy évvel még idősebb nála.

.. (Nagyszerű nyomda.) A londoni „Times”
nyomdájában van egy gép, mely egy óra alatt
11,000 lapot nyomtat mindkét oldalon egyszerre.

Irodalom és művészet.

.. („A padlásszobában.”) Naplójegyzetek. A
francia akadémia által koszorúzott mű. (Szerzője
nincs megnevezve.) Fordította Rázel Antal. A
nemes szelénység s a nyomoru helyzetben felül
emelkedő magas erkölcsi törekvések megható
rajza. Ohajtánók népies olvasmányok; hatalmas és
száraz erkölcsstanokodás nélkül valódi erkölcsi
olvasmány. A társadalmi kérdések megoldásával
is, a padlásszoba nézpontjából, érdekesen foglal-
kozik. A fordító köszönetet érdemel, hogy e jeles
művet áttitette irodalmunkba; s tiszta jóvedel-
mét, mint értesülünk, mert a könyvben nincs kitéve,
a francia sebesültek javára ajánlotta fel. E jóté-
kony cselekedet, hozzájárulva a tartalom becséhez, a kis
könyvet kétszeresen ajánlása méltóvá teszi. Bolti
ára 1 frt; de a fordítónál megrendelve 70 kr.
(Nagyvárád, országút 17; vagy Új-Kígyás, Bé-
késmegegyében.) A megrendelők névsora, a befolyt
jóvedelemről való számadás czéljából közlé fog
tétetni.

.. (Petőfinek egy eddig ismeretlen verse.) So-
mogyi József a „M. U.”-ban Petőfinek egy kiadat-
lan versét közli, melynek létrejöttéről a következ-
őket írja: A nagy költő 1846 körül meglátogatta
Er-Mihályfalvát Somogyt. Itt többek közt arról
is folyt a beszéd, miért nem megy Petőfi egyszer
Bácsba tapasztalás okáért? Petőfi erre azt mondta
volna: „Nem megyek addig, míg bajonettekkel
nem megýitnk Bács felé, minek nem sok idő múlva
be kell következni, s ez már csak idő kérdése.” E
czéd közben írta meg Petőfi a verset, melynek
e címet adta: „Legszebb versem.” A vers így
szól:

„Sok verset írtam én már össze,
S nem mindenik hasznontalan,
De a mely hírem megszerze,
A legszebb vers még hátra van!”

Legszebb lesz az, ha majdan Béccsel
Hazám boszja szembe száll,
S én villogó kardom hegyével,
Száz szívbe ezt írom: Halál!”

.. („A vakokról”) című munka jelent meg
dr. Mihályik Szidortól, a pesti vakok intézetének
derék igazgatójától, ki egy ez intézetben, mint
külföldi tanulmányai által sok gyakorlati és el-
meleti ismeretet szerzett az emberisértet ama
nemes tudományban, mely a szegény vakok sor-
sán törekszik enyhíteni. — Tartalmas könyve há-
rom részből áll. Az elsőben leírja a vakügy fejlő-
dését. Először gondoskodott a vakokról Szt.-Lajos
francia király, ki a kereszties háboru alkalmával
1260-ban alapítványt tett, melynek jóvedelméből
3000 megvakult lovag ápolatott. Ez volt az első
vakintézet, mely azonban nem gondolt a nevelés-
sel, melyet mindaddig lehetetlennek tartottak,
míg Haüy Bálint 1784-ben meg nem alapítá Fran-
ciaországban az első vaknővelde. Ezután kelet-
keztek hasonló intézetek a többi országokban is. A
pesti intézetet József nádor alapította az 1825-ki
országgyűlés alkalmával. — A könyv másodikré-
szét statisztikai adatok képezik; ebből kiemeljük,
hogy Magyar- és Erdélyországban közép számitás-
sal 7891 vak van, 1 vak, a Magyar- és Erdélyor-
szágban 17 — 18 ezer vak van, a mia többi országok-
hoz képest igen nagy szám. A megvakulás legál-
talánosabb okai a kis gyermekek szemgyuladása,
melyet rossz kezelés vaksággá fejleszt. Szerző az óvás
s gondozás kötelességeit is előadja. — A harmad-
dik rész a vakokkal való bánásmód, gyakorlatok stb.
teendőit tárgyalja a csecsemőtől kezdve az isko-
lába járó vak gyermekek. A 15 ivre terjedő könyv
ára 1 frt 50 kr. Tiszta jóvedelméből az intézetből ki-
lépett vak növendékek segélyére fordítatik.

.. (A politikai napilapok) száma egy újjal
szaporodott, az Aldor által szerkesztett „Gyors-
postát”-val. Alakja kis negyedret, tartalma élénk.
Első számában egy érdekes művészeti hírt talá-
lunk Munkácsy Mihályról, ki jelenleg ismét nagy
festvényen dolgozik alondoni világtárlat számára,
melynek vázlatát legközelebb kiállítja a bécsi
műgyelet helyiségében. A kép magyar paraszt-
gazda szobáját ábrázolja, közepén hosszú asztallal.
Az asztal fejtén fiatal sebesült katona ül, ki a
csatából hazakerülve élményeit látszik elmesélni
a tépekészítő környezetnek. Mellette fiatal leányka
ül gyszában. Arczán a merengő fájdalom azt sejt-
teti, hogy családi vesztésé érte, mig homlokán

Melléklet a Vasárnapi Ujság 2-ik számához 1871. jan. 8.

T Á R H Á Z.

egy titkos gondolat a harcztéren veszélyeztetett
„kedves” sorsával bibelődik. A leánykával szem-
közt egy kis „pupus” gubbaszkodik rettentő szor-
galommal dolgozva, hogy a buzgalom elfűdje va-
lahogy testi fogyatkozásait, melyek a fégyvervi-
selésre képtelenné teszik. Van aztán még egy
csomó asszony s gyerek, száma: 18 alak —
egyenként és együtt hatalmas jellemzéssel előál-
lítva; különösen a gyermekek, kik ártatlan és
öntudatlan naivsággal végzik a keserves jelentő-
ségű munkát, melyen megadják a nézőt. Munkácsy
e képet a képzőművészeti társulatnak műlapul
szándékszik átengedni. — A „Gyors-postát”-ról,
honnem e közlemény veszzük, megemlítjük, hogy
előfizetési ára évnegyedre három forint. Mult szá-
munk cirovátában sajto-hibából volt 4 fra téve.

.. (Uj hírlapok.) A „Gyors-postát” kívül kö-
vetkező, ez évben keletkezett lapok érkeztek szer-
kesztőségünkhez: „Kelet”, politikai napilap, meg-
jelen Kolozsvárt, szerkeszti Szász Béla. — Hollós
László székely-baloldali hetilapja a hirdetett „Sza-
bad választó polgár” helyett „Szabad polgár”
címmel jelent meg. — Forster Zs. „Közbizton-
ság” című lapját, Vácson ismét megindította.

.. (Ismét két vidéki Otto) keletkezéséről érte-
sülünk. Nyitrai Mérey Otto szerkesztése mellett
„Nyitrai Lapok” című hetilap indul meg az újév-
ben, mely a politika teljes kizárásával, a helyi
érdekeket szándékozik képviselni. Előfizetési ára
negyedévre 1 frt 70 kr. — Sopronban Csöndes
Ferenc mint szerkesztő és kiadó „Sopron” cím
alatt társadalmi és közgazdasági vegyes tartalmu
hetilapot fog kiadni; ez az első ilyenmő vállalat
a german-civilizáció első államását képező ezen
jelentékeny határvárosunkban; német napi köz-
löny éveken át, néha kettő is jelent meg a város
falai közt. A magyar „Sopron” előfizetési ára fél-
évre 3 frt, évnegyedre 1 frt 50 kr.

.. (A „Századok”) a magyar történelmi tár-
sulat közlönye 1870. decz. füzeté a következő tar-
talommal jelent meg: „A modenai Hypolit-kode-
xek ismertetése” b. Nyári Alberttől. „A magyar
nemzetiségekről” Nagy Gyulától. A könyvismer-
tetek rovatában Lukácsy Kristóf szamos-újvári
plébánosnak a magyarok őseleiről, őrmény kútfők
nyomán írt munkáját találjuk ismertetve. Ezen
ismertetés kiemeli, hogy a magyar őstörténettel
foglalkozó írások eddig teljesen ignoráltak az ör-
mény irodalom emlékeit, melyek igen sok fényt ter-
jesztenek a magyar nemzet legrégibb történetére.

.. (Uj vigjáték.) A drámaíró bizottság
Szépfaludról „Meghazasodott” című egy felvo-
násos vigjátékot fogadott el.

Közüntézetek, egyletek.

.. (A magyar tud. akadémia) nyelv- és szé-
ptudományi osztályának jan. 2-ki ülésében Zichy
Antal tartá székfoglalóját „Horác szatiráinak”
magyarázatával, letovén egyuttal az akadémia
asztalára a szatirák fordítását. — A szatirák két
könyve az azon korbeli római erkölcsöknek, vagy
inkább erkölcselenségnek hí tükre — mond az
értekező — de a belőlök vonható tanulság nincs
helyhez és időhöz kötve, s ma is éreznünk kell,
hogy a lecke nekünk is szól. E műveket, Ho-
ratiusz egészen ifju korában, írói pályája kezde-
tén írta. A korszak, egy nagy köztársaság bukása,
épen a szatirikus hangulat felkeltésére volt ked-
vező. Nem tart azokkal — folytatá — kik Horá-
czot csak mulattatóknak tartják, sem azokkal
nincs egy véleményen, kik az udvari poétához
alacsonyítják le. Alaptalan azon vad, mely azt
mondja Horácziól, hogy Maecenas husas fazeak-
nál hízlekező melegté használt. Azon nyári lak
is, mint Maecenasról kapott, inkább átja eldobzott
vagyonairól volt kárpótlás; magától a hatalmas
császártól Horácz mindig szerényen visszavo-
nult, s bár Octavián többször is a leggyön-
gédobb modorban ajánlott neki hivatalokat és
kitüntetéseket, mindezt köszönettel visszautasí-
totta. Horatiusról mint bölcsészről és moralistáról
szólván, Zichy nagyon természetesen találja,
hogy az akkori szekták egyikéhez sem tartozott,
hanem mindig a józan eszt tartotta irányadójának
A moralista Horácz pedig valódi balzsam a szí-
nek. Ezután Horác szatiráinak tartalmát adja. A
tagok — valamint a hallgató közönség — az értekezést
zajosan megjelenezték. Zichy Antal után Toldy

Ferencz foglalta el a felolvasói széket, s jelentette
hogy Ováry Lipót Olaszországból ismét küldött
a Baldi-féle XVI. századi szókönyv magyar-olasz-
latin toldaléknak másolatából egy küldeményt; a
nyelvtörténetileg fontosabbakat Toldy F. be is
mutatá. Ez osztályülést összes ülés előzte meg,
melyen a titkár bejelenté, hogy a 100 aranyos
Teleki - pályázatra 10 vigjáték érkezett be; cí-
meik: I. A szivtelen. II. A szakál. III. Hajtó-
vadászat. IV. Udvari bolond. V. A szerelemföltő.
VI. A király-lányok. VII. Talpra fináncz. VIII.
Apaffi házassága. IX. Emancipáció és szív. X.
Rövidlátó.

.. (A nemzeti színházban) a mult évben össze-
sen 177 drámai előadás volt, ebből 68 eredeti, 33
klasszikai és 67 fordított darabban. Operai előadás
volt 133. Az 1869 — 70-ki évben az összes bevétel
352,348 frt 25 kr volt. Ebből napi bevétel 161,880
frt 10 kr, s bérlet bevétel 67,930 frt 70 kr. Az
összes kiadások 341,068 frt 24 krt tesznek. Ebből
az összes személyzet évdija 190,012 frt 93 kr.
Eredeti műveket tantémóil fizettek 4190 frt 63
krt. Díszítményekre fordítottak 9350 frt 61 kr s
a színpadi napiköltségek 21,906 frt 16 krra rug-
nak. A kiadások levonása után maradt készpénz-
ben 11,280 frt 1 kr, miannál öröndetesebb erd-
mény, miután 33,098 frt 3 krt. fizetették tőketör-
lesztés és kamat fejében. A mult évben négyféle
igazgatósága volt a színháznak. Újévkor még há-
mas ideig igazgatósága volt, melynek tagjai Pod-
maniczky Frigyes b., Révay Simon b. és Zichy
Antal voltak. A két első visszalépésével Zichy
egyedül vezette a színházat, s ő is lemondván,
Szigligeti, Erkel s Csepreghy bizattak meg az
ideig. igazgatással Orczy B. kinevezéseig,
mely október elején történt.

Közlekedés.

.. (1870. évben megnyílt vasutak.) Magyaror-
szágban a mult év folytán következő vasutakat
nyitottak meg: Jan. 6-án a magyar királyi állam-
vasutak zárány-zágrábi 13¹/₂ mérföldnyi, hatvan-
miskolezi 15 mérföldnyi és vámos-györk-gyöngyösi
1¹/₂ mérföldnyi vonalait; július 16-án az alföldi
vasut csaba-vásárhelyi 8 mérföldnyi vonalait; aug.
28-án az erdélyi vasut piski-petrozsényi 10¹/₂
mérföldnyi vonalait; szept. 1-jén a kassa-oderbergi
vasut kassa-eperjes 4¹/₂ mfdnyi vonalait; szept.
7-én a magyar keleti vasut nagyvárád-kolozsvári
20 mérföldnyi vonalait; októbr. 25-én az osztrák
államvasut valkány-perjámosi 3 mérföldnyi vona-
lát; nov. 16-án az alföldi vasut vásárhely-szegedi
3 mérföldnyi és nov. 18-án ugyanezen pálya sze-
ged-zombori 13 mérföldnyi vonalait; decz. 1-jén
arad-temesvári 7 mérföldnyi vasutat; decz. 14-én
a kassa-oderbergi vasut teschen-szolnai 9 mfdnyi
vonalait; és végül decz. 30-án az alföldi vasut
eszék-zombor-villányi 15 mfdnyi vonalait. Ösze-
sen tehát a jelen évben 261¹/₂ mérföldnyi vasut
adatott át a közforgalomnak.

.. (A tiszai vasutúttársaság) ügyében újabban
nevezetes törekvések jelezhetők, nemcsak az első
erdélyi vasutall eszközölnöd fuzió, hanem egyta-
lában az iránt, hogy a tiszai vasut kiemelkedjék
mostani kedvezőtlen helyzetéből s kelet és észak
felé terjeszkedve, oly hálózatá fejlesztessék, mely
alföldünk gabnakivételének főútja legyen. Egy
bécsi lap, mely jó forrásból látszik meríteni, most
azt jelenti, hogy a magyar kormány is teljes figye-
lmet szentel ez ügynek s miután az arad-temesvári
vonálnak a tiszai társulatra ruházása által az első
lépést megtette, most tovább még és azt tervezi,
hogy a tiszai vasutúttársaság megnyerje az össze-
kötöttézet azon három irányban, melytől léte függ,
t. i. Pest, Orsova és Oderberg felé. E kombiná-
ciónál állítólag a magyar állami vasutak egy
része is átmenne a tiszai vasutúttársaság tulajdo-
nába, vagy legalább üzletkezelésébe. E terv va-
lósítása végett már régebben alakult egy konzor-
cium a bécsi Unioban vezetése alatt, részesei az
angol-osztrák, s franco-osztrák bankok, a Bank-
verein és a Springercegg. Az említett bécsi lap
szerint a magyar kormány teljesen egyetértvén a
terrvvel, valóistása igen valószínű, s mi részünkről
a közforgalom érdekében szintén kívánatosnak
tartjuk.

.. (Saines szegélyű és gyászkeretű levélbo-
ritékok) pénzes levelek feladásánál ezentul nem

TARTALOM.

Zichy Antal (arckép). — A tolakodó. — Kirándulá
Altenburg vidékére. — Képek a hazai népiéletből (képpel)
— A poroszok a Nogat-erőd-által (képpel). — Töröl
igazságszolgáltatás. — Vázlatok az életten köréből, I. —
Csenedlet a francia határon, III. — Francia tiszték tene
tése Versaillesben (képpel). — Egyveleg. — **Tárház**
— Irodalom és művészet. — Közintézetek, egyletek.
— Közlekedés. — Mi új? — Adakozások. — Nemzeti szin
ház. — Szerkesztői mondanivaló. — Sakkjáték. — Het
napjár.

Feloldás szerkesztő: **Nagy Miklós**, (L. magyar-utca 21. sz.)

Férfi-örök.	Frt.	Hölgyörök.	Frt.
Ezüst henger-óra 4 rubinnal . . .	10—12	Ezüst henger-óra 4 és 8 rubinnal . .	12—18
" " " " " " " " " " " " " "	12—13	Arany henger-óra 4 és 8 rubinnal . .	25—80
" " arany szegélyvel . . .		" " " " " " " " " " " " " "	31—36
" " " " " " " " " " " " " "	13—14	" " " " " " " " " " " " " "	36—40
" " " " " " " " " " " " " "	15—17	" " " " " " " " " " " " " "	42—48
" " dupla tokkal . . .	15—17	" " " " " " " " " " " " " "	42—45
" " kristályüveggel . . .	15—17	" " " " " " " " " " " " " "	45—48
horgony-óra 15 rubinnal . . .	16, 18—20	" " " " " " " " " " " " " "	58—65
horgony-óra dupla tokkal . . .	18, 20—24	" " " " " " " " " " " " " "	45—48
angol horgony-órakristályüveggel . . .	19, 20—24	" " " " " " " " " " " " " "	56—60
" " " " " " " " " " " " " "	23—28	" " " " " " " " " " " " " "	70—80
tábori horgony-óra dupla tokkal . .	22—28	" " " " " " " " " " " " " "	45—48
valódi horgony remontoir full-nél felhuzható . . .	28—30	" " " " " " " " " " " " " "	56—60
" uyanazok kristályüveggel . . .	30—35	" " " " " " " " " " " " " "	56—60
" uyanaz duplex tokkal . . .	35—40	" " " " " " " " " " " " " "	56—60
Arany horgony-óra 3. sz. 15 rubinnal .	36, 40—50	" " " " " " " " " " " " " "	56—60
" " " " " " " " " " " " " "	55, 58, 60,	" " " " " " " " " " " " " "	56—60
" " " " " " " " " " " " " "	65, 70—75	" " " " " " " " " " " " " "	56—60
" " " " " " " " " " " " " "	44—70	" " " " " " " " " " " " " "	56—60
" " " " " " " " " " " " " "	65—100	" " " " " " " " " " " " " "	56—60
" " valódi horgony remontoir . . .	65—100	" " " " " " " " " " " " " "	56—60
" " uyanaz duplex tokkal . . .	100—200	" " " " " " " " " " " " " "	56—60
Ezüst óralánczok 3—8 ftig, hosszúk 6—15 ftig, 3-mas száznú aranylánczok rövid 18—70 ftig, hosszú 35—100 ftig. Minden árú gyűrűvel vagy órácsővel, egy talimari, arany-, bronz-és aczéllánczok is . . .	Tárgyak, melyek nem készítenek, kicserélhetnek.	Ezenkívül minden egyéb kívánható óra kapható, úgy munkás-órák is.	
Órák, arany s ezüst a legmagasabb árú cserebélyefogatnak.	Videki megrindulások a pénzszesz ellenében beküldése, vagy utaztatni mellett naponta teljesítetnek.		

Heckenast Gusztáv könyvkiadó-hivatalában Pesten (egyetem-utca 4-ik szám alatt), megjelent és 2 kros levelezési lapkán postai utánvét mellett megrendelhető, — valamint minden hazai könyvárusnál kapható:

SCORPIO NAPTÁR

1874-ik évre,
torz-képekkel.

TARTALOM:

A tizenkét hónap humoristikusan előadva. — Utasítások a subventionált szolgák számára. — Miért ment Lónyay Bécsbe „közös” pénzügyminiszternek? két képpel. — Képek a magyar nemzet erkölcsi és nemzeti állapota 1858–1869, három képpel. — Híres írók arcképei. — A mai építész. — A Parnassus hajdan és a Parnassus ma, két képpel. — Kis Kité! — Leánya. — Műfordítások. — Az erdélyi képviselők. — Indokok, melyekből fogva az ország az elcsúszott lezárást. — Választási mintabeszéd. — Az intendánsi kérdéshez, képpel. — Korszakot és korszakot képező évek két képpel. — Budapesti közöny. — Reform. — Pesti Napló. — Esti lap. — Magyar Állam — Pénzügyi tanulmány. képpel. — Gajdóczy Salamon. — A mamulók dala. — Az étel és italok élvezéséről. — Az időszaki bölcsélet titkai. — Képek a mai civilizációból két képpel. — Kép egy jezsuita városból, két képpel. — E y idegen, a ki Magyarországon nem találja fel Magyarországot. — A legújabb testamentumból. — Flóri könyve, avagy jó madarak természetrajza, tizenkét képpel. — Miben csalhatatlan a pápa? — Egy nemzeti színház intendáns naplójából. — „A hetedik világhézag” avagy éjjen a concurrentia! — Miniszteri időöltés. — Márton halja. (Anser salomoniana crepitans), képpel. — A farkas meg a bárány. — Állatvilág. — Hogyan lesz az ember hegédi? — A tudós számár. — Hontai szobra előtt Budán. — Mennyire nevelte az erkölcsi életet a közönséges magyar kormány. — Napló. — Mikor a magyar embert kihozzák a flegmából. — Pulszky Ferenc jellemrajza. — Szabadulvú újságírók, a kik a jobboldalt támogatják. — Párbeszéd, melyből a magyar nemzet profitírozhat valamit. — Színházi mende-monda. stb.

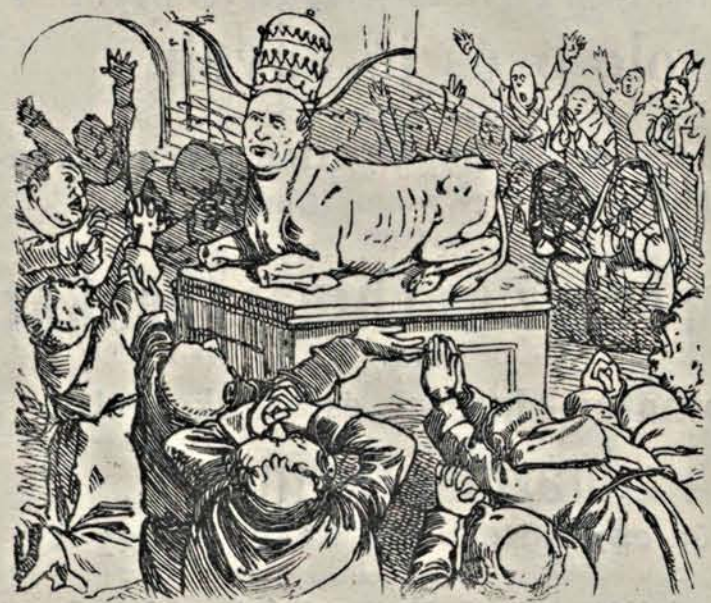
Ára 80 kr. o. é.

BARÁTFÜLEK NAPTÁRA.

Igazhívők, papimádók.

papfiak és papnék számára a sz. lélek sugallatára

szerkeszté PAPRAMORGÓ.

TARTALOM.

Róma. — Az 1871-dik évek uralkodó planétája: Jupiter Capitolinus, alias Pius fulminatorius impotens. — A tizenkét hónap humoristikusan előadva. (tizenkét képpel). — A tolvajkules. — A bűn szabadsága vagy keresztény katolikus erkölcsen. — Az onéz apoteozisa. — Szabad gyilkolás. — A család szabadsága. — A lopás szabadsága. — Az esküszegés szabadsága. — A levélutók megsértésének szabadsága. — Vita a csalhatatlanság felett (három képpel). — Éhes disznó makkal álmodik (egy képpel). — Mi volna jobb? Ha a coelibátus megmarad? Vagy ha eltöröltetnék? (két képpel). — Az üldözött papság a szónoklatban és a valóságban (két képpel). — Római pattantyúk. — A gyóntatószék fertelmei. — Ujjonnan felfedezett sz. ereklyék.

Ára 50 krajczár o. é.

Nemzeti nagy képes naptár.

Aranynyomatu pompás czimlappal.

Szerkeszti:

ÁLDOR IMRE.

Ára csak 1 forint.

Balpárti népnaptár.

Nemzeti szín borítékkal és szép czimképpel.

Szerkeszti:

Vasgyuró Tamás.

Ára 50 kr.

A Nép Zászlója naptára.

Színezett boríték s nagy czimképpel.

Szerkeszti:

ÁLDOR IMRE.

Ára 40 kr.

Magyar családi naptár.

Ára 60 krajczár.

Kossuth naptár.

Gyönyörű színezett czimlappal és czimképpel.

Szerkeszti:

Honfi Tihamér.

Ára 40 krajczár.

István bácsi naptára.

Alapítá: Májer István.

Szerkeszti: Köhalmi K. József.

Ára 50 krajczár.

Honvéd naptár.

Negyedik évfolyam.

Színezett boríték s igen szép czimképpel.

Szerkeszti:

ÁLDOR IMRE.

Ára 60 krajczár.

Protestáns képes-naptár.

Szerkeszti BALLAGI MÓR, tanár.

Ára 50 krajczár.

Titkos betegségeket

még makacs és üdült bajokat is egy kór-dobban, mint magán gyakorlat folytan több ezer betegnek legjobbnak bizonyult mód szerint, sokszor a nélkül, hogy a beteg hivatalában vagy életmódjában gatlattalnak, gyökereken, biztosan és gyorsan gyógyít

Med. dr. Helfer Vilmos

Pest, király-utca 27. szám Medetz-házban, 1-es emelet, délelőtt 7-9-ig, délután 1-4 óráig

Díjazott levelekre azonnal válaszoltatik, s kíváratra a gyógy-
szerek is megküldetnek.
981 (12-13)

FIGYELŐ

Irodalmi és szépművészeti lap.

Felelős szerkesztő:

SZANA TAMÁS.

Ezen díszesen kiállított egyedüli magyar irodalmi lap, első számának tartalmát következő cikkek képezik: Főcírcikvünk. Szana Tamástól. — A magyar irodalom ebrédése 1849 után, P. Szathmáry Károlytól. — Machdunkli keleti költő, Vambéry Ármintól. — Bauer őrnagy hagyományai, Vadnai Károlytól. — Angol irodalom, Abranyi Emiltől. — Lapszemle. — Pomára, Szász Károlytól. — Egy szó a halál után, Beóthy Zoltótl. — Irodalom és művészet (aprób közlemények). — Könyvészet (minden hazai és jelesb külföldi művek jegyzéke). 980 (1)

Megjelenik 1871. januártól kezdve havonként négyszer másfél iven. Előfizetési ára: egész évre 8 ft., fél-
évre 4 ft., negyedévre 2 ft.

E magvas társadalmi lapot, mely sajnosan nélkülözött házagot tölt be irod. hmnakban, minden méltó olvasó figyelmébe ajánljuk.

Aigner Lajos kiadó-hivatala
Pesten, váci-utca 18. sz.

Keresztelő készletek,

vánkos, szubbony és főkött bármely színnel béelve 12 ft., 15 ft., 20 ft., 25 ft. 35 ftig.

Gyermek vászon remi

minden áron

Türsch E.-nél

Pesten, váci-utca 19-dik szám.

Összes arjegyzék bérmentve.

A sükettség gyógyítható!

Azon legfőbb eredményekre támaszkodva, melyeket gyógyszeremmel eddig elérni szerencsém volt, — a legelőkismertebb ajánlatom azt: nagyothallás, fülzugas és fülfolys ellen. — Egy adag ára 5 ft. 915 (1-9)

A megrendelő levelek ekép czimzendők:

Louis Oelsner Berlin,

(Neue Schönhauser-Strasse Nr. 12.)

Epen most jelent meg Heckenast Gusztáv könyvkiadó-hivatalában (Pesten, egyetem-utca 4-ik sz.) és minden könyvkereskedésben is kapható:

ISTEN TEMPLOMA.

IMAKÖNYV

minden rendű és állapotu keresztény katolikusok számára.

HUNGÁRI A.

után

s szentek és az egyház imáiból alkotva.

Egy aczélmetszettel.

(16-rét 544 lap) füzeve ára 60 kr.

Bőrbbe kötve aranyvágással 1 ft. 20 kr.

Ugyanaz velinapirosan, színezett aczélmetszettel, francia bőrbbe kötve kapocsos 2 » 40 »

kék vagy vörös bársonyba kötve 6 ft.

Rosenberg testvérek könyvkereskedésében

Pesten, egyetem-utca 2-ik szám, a takarékpénztár új épületében:

Deák Ferencz-Adomák.

Ára 1 forint 20 krajczár.

Tartalom: 1. Spártai válasz. — 2. Még egy „vice”. — 3. Egy éppen idejében ejtett szó. — 4. A nagyság átka. — 5. Mind a kettő Ferencz lesz. — 6. Hunyadi Jancsi. — 7. A kinek nincs árnyéka. — 8. Világos. — 9. Egy kis fricska. — 10. Nincs a helyén. — 11. Szerény és kedélyes. — 12. Hetven-kedő. — 13. A római császár. — 14. Deák-adomák. — 15. Megbolyegetve. — 16. Majd megegyeznek. — 17. Deák helye. — 18. A kabát. — 19. József főherczeg Deáknál. — 20. Nem él, de igaz. — 21. Gyanús bók. — 22. Deák mint kortes. — 23. Két szivar. — 24. Két Deák Ferencz. — 25. Késérü „neki”. — 26. Bölcsészeti és bölcsésznek. — 27. Deák szerénysége. — 28. A mikor korteskedett. — 29. Hirlapi kacsa. — 30. Deák a szászok közt. — 31. Furcsa kérelmek. — 32. Ugyes mentés. — 33. A költők fejedelme. — 34. Csak egy a baj. — 35. Besze beszél. — 36. Mulatságos quiproquo. — 37. A sok gombu dolmány. — 38. A zsidók egyenjogúsítása. — 39. Választási tréfa. — 40. Deák fog beszélni. — 41. Deák Ferencz a könyvtárusnál. — 42. Csodabogarak. — 43. Mosás van. — 44. Aláló felelet. — 45. J6 tanács. — 46. Vogt felolvasási. — 47. Megalakulás előtt. — 48. Deák Ferencz jóslata. — 49. Miss Pardoe. — 50. A „Times”. — 51. Isztolgs Deáknál. — 52. Zsidó komaság. — 53. A szépirodalomról. — 54. Deák műfaragványai. 979 (2-2)

Ezen mulatságos tartalmu munka bizonyosan kielégítendi a valódi humor barátait, miért is mindazoknak ajánljuk, kik a mostani komoly napokban egy órát kellemesen kívánnak eltölteni.

Vadászat-játék.

Alólirottak átgondolások által sikerült egy minden részben új, a gondolkozó tehetőséget gyakorló deszkajátékot „vadászat-játék” czim alatt feltalálni. Ezen egy vadászatot képező játék 30, azaz: a két játszó mindegyik részére 15 átgondolandó húzások által elvehető alakból áll.

Ezen találmányomra, — mely különösen külföldön, de részint hazában is a magasabb körökben, és különféle egyletekben elismerést nyert, — magyar királyi szabadalmat megnyervén, bátorodom gyártmányaimnak árjegyzékét, melyek itt helyütt egyedül készpénzért, vagy meghatalmazás esetén posta útján előlegezés mellett nálam megszerezhetők, köztudomásra juttatni.

ÁRJEGYZÉK:

- I. Egy nagy játék, founnirozott fa-táblával, 30, rézből kivert, faalapzatokra srófoli, bronzírozott alakkal, hozzá a nyomtatott leírás 20 ft. o. ért.
- II. Egy játék, fényezett faszekrényben, cartonage táblával, 30 öntött, fa-alapzatokra srófoli alakkal, hozzá a nyomtatott leírás 6 » »
- III. Egy játék, cartonage táblával, 30 művészileg készített fa-alakkal (aját találmány) hozzá a nyomtatott leírás 3 » »
- IV. Egy játék, cartonage táblával, 30 fa-alapzatokra festett alakkal, hozzá a nyomtatott leírás 2 » »

Megrendeléseknél az illetők megnevezni kéretnek, vajjon a magyar, német, vagy francia nyelven szerk-zett leírás szükségeltetik e, minthogy minden játékhoz csak egy leírás jár, minden további leírásért 50 kr. o. ért. fizetendő. Posta-utoni elküldéseknél az I és II. játékért egy-egy forint, a III. és IV. játékért pedig egyenként 50 kr. csomagolási díj számítatik.

Lenyey István.

fentebbi szabadalomnak tulajdonosa.

Lakik Pesten, hatvani-utca 1. sz. a.

LIEBIG-féle HUSKIVONAT

FRAY-BENTOS-ból (Dél-Amerika).

LIEBIG-féle HUSKIVONAT-TÁRSULAT LONDONBAN.

Nagy megtakarítás háztartásra nézve.

Azonnali előállításra erőteljes huslevesnek, mely az árnak egy harmadával olcsóbb kerül, mint a friss marhabúsból főzött. — Elkészítése s megjavítása mindenemű levelek mártalék s főzelékeknek stb.

Erősítő ételad gyengék s betegek számára.

Jutalmazva két aranyéremmel, Páris 1867; Havre 1868. A nagy becsületdiploma — mint legnagyobb kitüntetés — Amsterdam 1869.

Kisebb részletekbeni árak a magyar-osztrák birodalomra nézve:

1 angol font tégl 1/4 angol font tégl. 1/4 angol font tégl. 1/4 angol font tégl. 92 kr.
5 ft. 80 kr., 3 ft., 1 ft. 70 kr.,

Csak azon esetben valódi, hogy ha minden tegy az itt oldalt látható aláírással van ellátva.

Kapható: az ország minden élőkli kereskedés a gyógyszerészekben.

Nagybani raktár a társulat levelező tagjánál: THALLMAYER A. és társanál Pesten, s Bécsben: KLOGER és társ. VOIGT JOZSEF és társanál. 742 (20-22)

Hetedik kiadás
(magyar nyelven negyedik).

A nemi élet

titkal s veszélyel.

Értekezések a nemzés és nemi betegségekről, az utóbbiak óv- és gyógy-módjaival. 954 (8-12)

Függelékkel a bujakeri ragályzészéről és Dr. Rodet, lyoni orvos

ragályelleni legbiztosb óv-szeréről,

a térs és női ivarszerek bonctani ábrával.

Ára: 1 uforint.

Postán megküldve 10 krral több; utánvétellel 40 krral több.

Megrendelhető szerzőtől következő czim alatt:

Dr. Elber Gy. P.

Pesten, József-utca 66-ik számú saját házában.

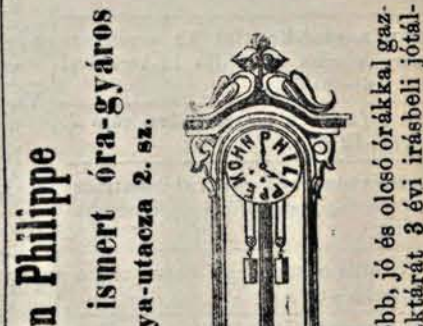

Csász. és kir. engedélyezett egyetlen patkány- és fereg-kiirtó szer. Ára egy bádog szelenczének 1 ft. o. é.

A legkisebb megrendelés is rögtön teljesítettetik akár az összeg beküldésekor, akár utánvét mellett.

Reisz és fia,

az első magyar kir. engedélyezett gyára az aprófergek kiirtására szükséges vegytani készítmények, Pesten, király-utca 46. szám alatt. 981 (1-20)

Kohn Philippe
dícséretesen ismert óra-gyáros
Dorothy-utca 2. sz.

forintig.

Erüst henger órák 4 rubinra 10-11

» » arany foglalt, rugóra 12-13

» » kettős fódéll 15-16

» » kettős fódéll 15, 16-17

» » horgonyórák 15 rubinra 15, 16-17

» » 15 » kettős fódéll 19

» » angol horgonyórák kristályüveggel 20-22

» » ugyanazok kettős fódéll 24-40

» » val. remontoir kengyelnel felh. 28-32

» » ugyanaz kettős fódéll 35, 38, 40-45

» » ugyanaz kettős fódéll 55, 58, 60-80

» » valódi remontoir kengyelnel felhuz. 70, 80, 90-100

» » valódi remontoir kettős fódéll 100, 110, 120, 130-206

» » Arany hőlgyórák (3. sz.)

» » henger 4-8 rubinra 25, 28-32

» » 8 rub. kett. fódél. 38, 42-45

» » horgonyórák 15 rub. kettős fódéll 50, 55-60

» » val. remontoir kett. fódéll 70, 80-100

» » h. órák zom. gyém. 60, 70, 80-100

» » Inga-órák hetenkint felh. ft. 16, 20, 22-24

» » órai és félórai ütessel 30-32

» » óra és negyedórai ütessel 48, 50-55

» » Havi regulátorok 30-32

» » Ébresztő óra 6

» » Ezüstláncok 4 ft 50 kr., 5, 6, 5 ft. 50 kr.,

7 ftig; legfinomabb francia alaknak 8 ft.,

3 ft. 50 kr. 9, 10 ftig; hosszú nyálkázók

7 ft. 8 ft. 50 kr., 9, 10, 15 ftig.

Vidéki megrendelések a pénzösszeg elő-

leges beküldése vagy utánvét mellett, gyorsan és pontosan teljesítettnek.

Egy inga-óra pakolásért 1 ft. 50 kr.

Órák cserében is elfogadattanak.

Nem tetsző aru kicseréltetik.

Javítások legpontosabban és jutányos árárt eljcsitotnek 874 (17-0)

Vasárnapi könyvtár harmadik folyam (képekkel).
 I. Regék. Irta Jókai Mór.
 II. III. IV. Robinson Crusoe élete és kalandjai, angol után átdolgozva.
 V. Pal és Virginia, francziából.
 VI. VII. A vékföldi lelkes, elbeszélés angolból.
 VIII. Áttűn Isten ostroma. Irta Pálffy Albert
 IX. Elbeszélések. Irta Jókai Miklós.
 X. Peru fölfedezése és elfoglalása. Irta Gaal.
 Ár a tíz kötetnek 2 forint.

Helyiség változtatás.

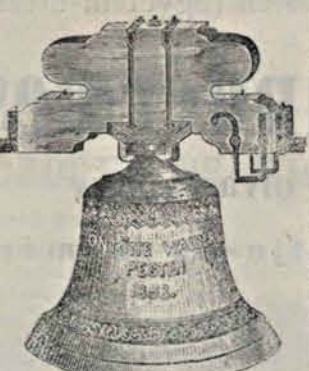

WALSER FERENCZ
gép-, tűzoltóeszközök gyára,
harang- és rézöntője Pesten,

a király-utca végén a polg. lövöldnek átellenében.

Ajánlja a t. cz. közönségnek minden nagysága s tiszta egész
őszhangzatu

harangjait,

Szabadalmazott vaskalap legújabb
szerkezeti.

ugyszinte

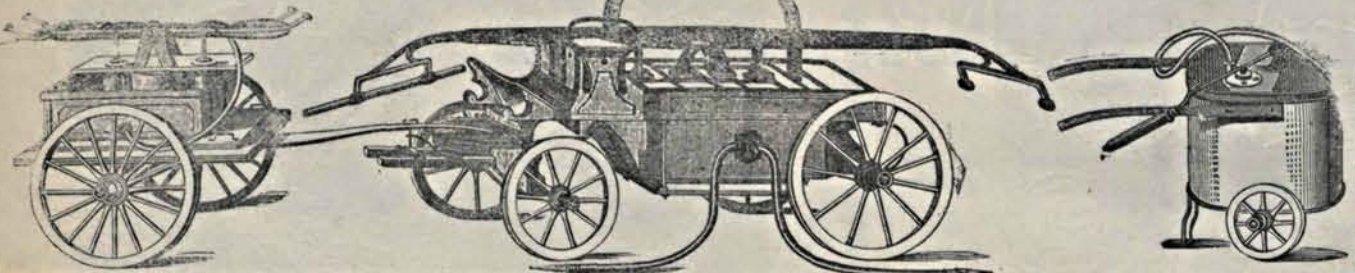
A falkalap vagy a régiebb szerkezeti
korona.

tűzoltó-, kerti fecskendőit, mindennemű szivattyút, valamint új szerkezetű föltöltőit, tömlőit és
tűzoltó felszereléseit.

Az én találmányom módja szerint megújított és a magaskormány által szabadalmazott öntött-vas kalappal ellátott harang-
gok a legnagyobb előnyt nyújtják, mert koronájuk, azaz kalapjuk fordítható és így a harang nyelvének felüti helyét megváltoztat-
hatván a harang megrepedése lehetetlen s legnagyobb tartóssága biztosított, azonkívül az újonnan szerkesztett és szabadalma-
zott surlódásmentes persely által, mely igen könnyen fordul, a harangozás is igen kevés erővel ingátja meg. Az így módon felszerelt harangot tökéletesen
sem rongálja, mert könnyű forgása által a haranglábát legkevésbé sem ingatja meg. Az így módon felszerelt harangot tökéletesen
kellő távolságra lehet, mely által a hang is egészen kitűnő, s így teljes hangját és erejét éri el; minden zavart hang és az oly ilyesztő
kongás pedig, mely tökéletesen ki nem lökődött harangoknál előfordulni szokott, teljesen elmarad. 726 (12-12)

Kíváncsi öreg harangok is megváltoztathatnak új rendszerem szerint, és új felszereléssel láttatnak el a legutáncsban áron.

Rajzminta árjegyzék ingyen és bérmentesen küldetik.

SZURMÁK J. FIAI
arany-, ezüst-
drágakő-ékszer-üzlete Pesten,
kigyó-utca 1. sz.

Kivonat a nagy árjegyzékből:

minden darab

legfinomabb

3 próbás

azaz: 18 karatos aranyból.

Hiteles próbával ellátva.

Gyermek fülbevaló 1 ft. 70 krtól és felj.	12 évőkánál 72 ft. — krtól és felj.
Fülbevaló gömbö- lyűek 5 — — — —	12 éveseknél 24 — — — —
Fülbevaló hosszuk 7 — — — —	1 tejmérő 7 — 50 — — — —
Keresztek 2 — 50 — — — —	1 füzélek 9 — — — —
Csattok 1 — 20 — — — —	1 levesosztó 18 — — — —
Ing-gombok 2 — 50 — — — —	Keresztek zomán- ozal nyakba 1 — — — —
Női gyűrűk jó kövel 2 — 50 — — — —	Emlék gyűrűk fel- írással 1 — 25 — — — —
Női pecsétnyomó 4 — — — —	Gyermek játékok 1 — 75 — — — —
Gyűrűk 4 — — — —	Óraláncok 2 — 50 — — — —
Karika gyűrűk 3 — 50 — — — —	Érpercek 2 — 50 — — — —
Férfi gyűrűk pecsét- nyomó forma 5 — — — —	arniturok (Broche és függő) 6 — — — —
Nyakkendő ták 6 — — — —	Thea szűrők 2 — 50 — — — —
Nyálkanczok, keresz- t vagy metállhoz 6 — 50 — — — —	Cukor fogók 4 — — — —
Metállók 6 — — — —	Keresztes és bér- málási emlék ké- pek 2 — 50 — — — —
Mellták (Broche) 6 — — — —	Só- és borstartók együtt 7 — — — —
Garniturok (Broche és függő) 15 — — — —	Gyermek evőeszkö- zök tokban 5 — — — —
Karpercek 18 — — — —	Varró eszközök tokban 5 — — — —
Óraláncok rövidke 24 — — — —	Poharak 7 — — — —
Óraláncok hosszuk 28 — — — —	Cukor edények 6 — — — —

3 (13) próbás ezüstből.
Mataillók felnyílós. 1 ft. 20 krt. és felj.
Gyűrűk 60 — — — —
Csémegékek 60 — — — —
Nehezebb arany és ezüsttárgyak, u. m. láncok, garniturok, evőeszközök,
6, 12, 24 személyre, a munka különfelelése szerint, gyártási áron számíttatnak.
A fantasie-darabok, finom drágaköves tárgyak, Louis Laine legújabb rajzai
után vannak dolgozva.
Cserénél, az arany vagy ezüst egyenlő finomsága mellett, csupán a munka
fizetettik.
Kijavítások, cimerek, betűk metszése kőbe vagy aranyba gyorsan eszközöl-
tetik. — Saját használatunkra vásárlunk gyémántokat, gyöngyöket, színes kőveket,
éska aranyat és ezüstöt.
Arany-ezüstpénzt, bel- és külföldi beváltunk a napi árfolyam szerint.
Vidéki megrendelések a szokott módon pontosan teljesíttetnek, és nem tet-
sző tárgyak másért becsüldetnek. 955 (5-12)

Kiadó-tulajdonos Heckenast Gusztáv. — Nyomatott saját nyomdájában Pesten 1871 (egyetem-utca 4-dik szám alatt).

Báli ruhák

mérték után készíve:
30, 35, 40, 50, 60 forint és drágábbak.

Tartalane fehér,
2 rőf széles, egy vég (19/2 rőf) 5.40,
6.75, 8-10 ftig.

Ugyanez 3/4 rőf széles, 1 vég (12 rőf)
3.50, 4.50, 5 ft.

Türsch F.-nél
Pesten, váci utca, a nagy Kristóf
mellett.

Részletes árjegyzékkel bér-
mentve szolgálók. 973 (4-8)

Gyógyszerész gyakornok

kerestetik, egy öt osztályt végzett fiatal em-
ber, jó feltételek mellett. Bővebb tu-
dósítást kaphat Maléter Albert, gyógyszer-
résznél Jolsván. 977 (2-2)

A fogfájdalmak

minden nemcit, legyenek azok bármily heve-
sek, eltávolítja azonnal s állandóan

a Horn-féle Liton,
hogya más szer már nem használ.

Egy üveg ára 70 kr.

Főraktár Pesten: **TÖRÖK JÓZSEF**
gyógysz. király-utca 7. sz. a. — Kapható
továbbá: **Sztupa** gyógysz. szénatér és **Skala**
gyógysz. József-város templomter.

Budán: **Wlassek**, Krisztinaváros. —
az udvari gyógyszerértárban.

Ó-Budán: **Zboray és Eissdorfer** —
minden gyógyszerértárban. 976 (2-5)

belegységeket
s tehetségeket,
elengeni kellene.
Tikok
Csak alapos győztetés bi-
sít néha-lyan illen.

Előfizetési fölhívás

GYORS-POSTA

czimü

politikai, közgazdasági, társadalmi stb. napilapra.

Előfizetési árak:

postán küldve vagy Pesten házhoz hordatva:

Egész évre (január—december)	12 forint.
Félévre (január—június)	6 —
Negyedévre (január—március)	3 —
Egy óra	1 —

Kedvezmény a gyűjtőknek.

Nyolcz előfizető után tiszteletpéldány. Tizenkettő után még egy „Nagy nemzeti képes
napló” is, melynek ára 1 forint.

A mellett az öt legtöbbet gyűjtő közül:

Az elsőnek: Horváth Mihály „Magyarok története”, 6 kötet, ára köteve 20 ft.
A másodiknak: „Árpádok kora”, 14 nagy malap szöveggel, diszkutésben, ára 18 ft.
A harmadiknak: „Magyar encyclopaedia”, 10 kötet, ára 12 ft.
A negyediknek: „Magyar korszakok albuma”, 12 azélménstet szöveggel, diszkutés-
ben, ára 5 ft.
Az ötödiknek: Salamon Ferencz „Az első Zrínyiek”, czimképes kiadás. Diszkutés-
ben, ára 4 ft.
A pénzes levelek bérmentes küldése kértetik.

A „Gyors-Posta” kiadó-hivatala,

(2-3) egyetem-utca 4-ik szám alatt.

3-ik szám.

Tizenhatszadik évfolyam.

Pest, január 15-én 1871.

Előfizetési feltételek: a Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok együtt: Egész évre 10 ft. — Fél évre 5 ft.
Csupán Vasárnapi Ujság: Egész évre 6 ft. Fél évre 3 ft. — Csupán Politikai Ujdonságok: Egész évre 5 ft. — Fél évre 2 ft. 50 kr.
Hirdetési díjak: a Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságokot illetőleg: Egy négyszor használt petít sor, vagy annak helye, egyszeri ígatásnál 10 krajczárba; háromszori vagy
többesíri ígatásnál csak 7 krajczárba számíttatik. — Kiadó-hivatalunk számára hirdetésményeket elfogad Bécsben: Oppolitz Alajos, Wollzeile Nr. 22. és Haasenstein és Vogler, Wollzeile Nr. 9. —
Bélyeg-díj, külön minden ígatás után 30 krajczár.

Az új spanyol király.

A latin népekre rossz idők járnak mos-
tanság. Ha egyfelől visszaesésük számos
jeleit, másrészt a german és szláv fajok
nagy mozgékonyaságát és emelkedését lát-
juk, pillanatig csaknem valószínűnek tart-
juk, a mit pedig épen nem ohajunk, hogy
a latin törzs szellemi és erkölcsi világ-
uralma, vezérszerepe végét érte, s egy új
korszak veszi kezdetét, melyből eddigelő
csak annyit sejtünk, hogy az nem lesz oly
nagy, oly szép, rokonszenves, mint volt az,
melynek a római törzsek adtak eszményeket.

De mondjuk, csak pillanatig, mert nem
legrosszabb oldala emberi ter-
mészetünknek az, hogy a mit
roznak tartunk, azt hinni sem
akarjuk. Már pedig, hogy az
északi népek föltűrkerekedésé-
től jót nem várhatunk, az ép
oly világos, mint hogy a nap-
pal kedvesebb az éjnél, a ter-
mekény nyár kellemesebb a
zordon télnél. És az észak
csaknem e viszonyban hason-
lik a délhez, szellemi és er-
kölesi tekintetben is. Nagy —
az oroszok, szlávok által lakott
része műveletlen s tán az is
marad örökké; műveltebb —
német — része pedig önző, hi-
deg, szolgaságra, brutalitásra
hajlandó.

Egész határozottsággal ál-
lithatni, hogy a latin „leg-
aesthetikaibb” faj a kerek
világon, melynek formái a
legszebbek, s a többi fajok
által még akkor is utólrhet-
lenek, ha azok a műveltség
tetőpontjára vergődtek. A la-
tin vagy román nemzetek eme
szépészti képessége még hibáit
is sebb színben képes föl-
tüntetni mások érényeinél, s
e velők született természeti tu-
lajdon, mely a sarat is meg-
aranyozza, önkéntelen rokon-
szenvre gerjeszti a többi né-
peket, melyek habár kevesebb, de némi
szépérzékkel mégis bírnak. Ha egyszer el-
hanyaglik e faj, s a rideg világ többé nem
indul nyomaikban, az kétségkívül az embe-
riség vénhedésének jeleit vehető, mely többé

a szép iránt nem, csupán a hasznos és szük-
séges iránt bir lelkesedni, mint az aggas-
tyán, ki előtt már csupán a számok hatá-
roznak.

De meglehet, s jól esik e hitben ringa-
tózunk, hogy a latin faj utóbbi botlásai
csak figyelmeltetőül szolgáljanak arra, hogy
magát ismét összeszedje, s a haladás ver-
senyterén ismét „átvegye a vezetést” mint
sportnyelven mondani szokás. Hiszen a
különbség, mely közte és az északi népek
között van, még most is az ő előnyét tünteti
ki. Ők, ha olykor alól kerülnek is, de köz-

ként még gyöngébb is, de van köztársaság
párt, mely egyre rövidebb időközökben
diadalt ül, de még nem oly erős, hogy di-
adalát állandósíthassa. Ők tehát gondol-
koznak, kísérleteket tesznek, példákat ad-
nak, míg a szláv-germán barbár faj ott van
ma is társadalmilag, a hol volt a közép-
korban, t. i. szolgáltatta a császárok had-
seregébe a zsoldos baka és lovas illetőséget,
vakon, szolgálilag, gépiesen engedelmess-
kedve, sőt harczol a szabadság zászló ellen,
mint az elefánt, melynek ambíciója tárgya
a hátára épített torony, honnan zsarnok
gazdáik a nemesebb orosz-
nokra vadásznak.

Igy tekintve világrészünk
állapotait, nem esünk kétségbe
a latin faj vezérszerepe fölött,
s reméljük, hogy még jó ideig
az ő szellemük és erkölcsük
fogják törvényt szabni a vi-
lágban. A legutóbbi spanyol
fordulatot tekintve is, bizony
nem tudjuk, vajon nem-e in-
kább a köztársaságok közeli
diadalának prognostikonja az
új király balvezéres fölavá-
tása? Mert a mint egyszer ma-
holnap odáig érik a dolog,
hogy a királyi szerepnek több
lesz a tövise, mint a rózsája,
több a szenvedése, mint örö-
me, több a gyalázata, mint a
dicsősége: bizony megtörtén-
hetik, hogy majd három esz-
tendei keresés után sem kap-
nak királyt a „királycsináló”
Primek, sőt egyáltalán nem
találkoznak Primek sem, a
kiknek kedvük legyen király-
csinálásra.

Hanem azért azon egyén,
ki e spanyol töviskoronát fe-
jére teszi ama pompás palotá-
ban, melynek szépségre alig
van párja a világon, minden-
esetre érdekes személyiség, sőt
annál érdekesebb, mivel ily va-
lóban drámai előjáték után lépett a trónra,
melynek utolsó fölvonása még tragédiává
is „magasulhat”. . . . Olyan országban, mely-
nek fővárosában a diktátor miniszterelnök
köt fényes nappal lelővöldözik, mint valami

I. Amade spanyol király.